

Anna Major Laknerné

YKSITYISKOULUN PERUSTAMISEN JURIDIikka JA
RAHOITUS

Case: Rauman Freinetkoulu

Liiketalouden koulutusohjelma
2013

YKSITYISKOULUN PERUSTAMISEN JURIDIikka JA RAHOITUS

Case: Rauman freinetkoulu

Major Laknérné, Anna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Huhtikuu 2013
Ohjaaja: Korhonen, Satu
Sivumäärä: 42

Asiasanat: Freinet-pedagogiikka, yksityinen peruskoulu, rahoitus, taiteen perusopetus

Opinnäytetyön aiheena oli tutkia yksityisen peruskoulun perustamisen edellytyksiä. Esimerkkinä käytettiin Rauman freinetkoulun tapausta. Aihe esitettiin tutkimalla peruskoulun 1) perustamisen oikeudellisia edellytyksiä ja 2) rahoituksen rakennetta.

Tutkimustyön toimeksiantaja on Rauman freinetkoulun hallitus. Sen pyynnöstä selvitettiin myös uuden opetusmuodon – taiteen perusopetuksen – aloittamisen juridisia ja taloudellisia edellytyksiä freinetkoulussa. Tutkimus suoritettiin kvalitatiivisena tutkimuksena keväällä 2013 haastatteleamalla Rauman freinetkoulun johtoa ja analysoimalla koulun ylläpitäjän Rauma Avokas ry:n tilintarkastuskertomuksia vuosilta 2007–2011.

Tutkielman teoreettisessa osuudessa käsiteltiin yksityisen peruskoulun perustamista, valtionosuuden määräytymisperiaatteita ja koulujen rahoitusrakenteita. Osuus nojautui vahvasti oikeudellisiin lähteisiin sekä opetusalan ylimpien viranomaisten – opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja valtionvarainministeriön – eri tiedotteisiin ja julkaisuihin. Lisäksi teoriaosio käsittelee taiteen perusopetuksen aloittamisen toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset.

Tutkimuksen empiirisessä osiossa tutkittiin Rauman freinetkoulun perustamisen syitä ja perustamisen historiaa. Lisäksi vastausta etsittiin seuraaviin kysymyksiin: 1) miksi juuri freinetpedagogiikka valittiin koulun opetusmenetelmäksi, 2) mitkä olivat sekä alkuvuosien että nykyajan toiminnan ja rahoituksen edellytykset ja haasteet 3) mitä eroa on kunnallisen ja yksityisen peruskoulun välillä, 4) miltä näyttää satakuntalainen yksityiskoulun tulevaisuus, 5) mitkä ovat taiteen perusopetuksen aloittamisen edellytyksen Rauman freinetkoulussa. Rahoitusanalyysissä esitettiin tuloslaskelmien pääpiirteet sekä oppilasmäärän ja valtionosuuden muodostumista vuosina 2007–2011.

Tutkimuksen tuloksena esitettiin kattava paketti yksityiskoulun perustamisesta, toiminnasta ja taloudesta, mutta työ ei käsitellyt muita yksityiskouluja Suomessa, eikä Rauman freinetkoulun taloutta vertailtu muiden koulujen talouteen. Lisäksi tutkimus ei ulottunut asiakkaisiin eli siihen, miksi perheet valitsivat Rauman freinetkoulun lapsilleen. Tutkimus käsitteli koulun henkilökuntaa vain pintapuolisesti.

Tutkimuksen pääkysymykset olivat 1) miksi Suomessa toimii julkisten peruskoulujen ohella myös yksityiskouluja ja 2) miksi Suomessa ei toimi paljon enemmän yksityiskouluja?

THE JURISPRUDENCE AND FINANCING OF FOUNDING A PRIVATE SCHOOL Case: Rauma's freinetschool

Major Laknérné, Anna
Satakunta University of Applied Sciences
Bachelor's degree program
March 2013
Supervisor: Korhonen, Satu
Number of pages: 42

Key words: Freinet pedagogy, private school, financing, Basic Education in the Arts

The subject of my thesis was to study the prerequisites to founding a private school. I used the case of Rauma's freinetschool as an example. The subject was presented by studying 1) the legal prerequisites and 2) the financial structure of a school. The applicant of the research was the board of Rauma's freinetschool. By request of the board the legal and economical prerequisites for a new way of teaching – Basic Education in the Arts – in the freinetschool were defined. The carried out research was qualitative by interviewing the administration of Rauma's freinetschool and by analyzing the school's administrator's, Rauma Avokas ry's (=registered association), account inspection reports from 2007-2011 in the spring of 2013.

The theoretical frame of the study discussed the founding of a private school, the determining prerequisites of state subsidy and the school's finance structures. The portion leaned heavily on legal sources as well as different bulletins and publications from the teaching branch's highest authorities – Ministry of Education and Culture, Finnish National Board of Education and Ministry of Finance. The theoretical portion also deals with the active and economical prerequisites of beginning Basic Education in the Arts.

The history and reasons for founding Rauma's freinetschool were studied in the empiric part. In addition answers for the following questions were searched: 1) why Freinet pedagogy was chosen for the school's teaching method, 2) what were the prerequisites and challenges of operation and finance in both the early years and nowadays, 3) what's the difference between a public and a private school, 4) what does the future of a Satakunta private school look like, 5) what are the prerequisites for starting Basic Education in the Arts in Rauma's freinetschool. The finance analysis shows the main features of the statement of earnings as well as the formation of enrollment and state subsidy in the years 2007-2011.

An encompassing manifold on the founding, operation and economy of the private school was presented as the result for the study, but the it did not discuss other private schools in Finland nor was the economy of Rauma's freinetschool compared to any other school's economy. The study also didn't reach the customers, in other words the reason why families chose Rauma's freinetschool for their children. The school's staff was discussed only superficially.

The main questions of the study were 1) why are there private schools operating alongside public schools in Finland and 2) why aren't there many more private schools operating in Finland?

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄ.....	6
2.1	Teoreettinen viitekehys	6
2.2	Käytettävät menetelmät ja aineiston kerääminen	8
3	YKSITYISEN PERUSKOULUN PERUSTAMINEN JA RAHOITUSRAKENTEET.....	9
3.1	Yksityiskoulut Suomessa	9
3.2	Koulun perustamisen toiminnalliset edellytykset	10
3.3	Yleissivistävän koulutuksen hallinto ja ohjaus.....	11
3.4	Yleissivistävän koulutuksen rahoitus.....	13
3.5	Kannattavuus ja tuloksellisuus	14
3.6	Yhdistys ja säätiö	16
4	TAITEEN PERUSOPETUS	18
4.1	Henkilöstö ja rahoitus	19
4.2	Markkina-analyysi uuden opetusmuodon suunnittelussa.....	21
5	RAUMAN FREINETKOULU	21
5.1	Freinetpedagogiikka.....	21
5.2	Rauman Avokas ry, yhdistyksen organisaatio ja päävastualueet	22
5.3	Aamu- ja iltapäiväkerho, kerhotoiminnat ja erilaiset projektit.....	24
5.4	Erilainen opetus Raumalla jo vuodesta 1989	25
5.5	Rauman freinetkoulun opetussuunnitelma	28
5.6	Rauman Avokas ry:n tuloslaskelmat ja toimintakertomukset 2007–2011	29
5.7	Päätös kotikuntakorvauksen perusosista vuodelle 2013	32
5.8	Taiteen perusopetuksen aloittaminen Rauman freinetkoulussa.....	33
6	TULOKSET.....	36
6.1	Taiteen perusopetuksen aloittaminen.....	36
6.2	Rauman Freinetkoulun tulevaisuus.....	37
6.3	Tutkimuksen muita tuloksia	37
6.4	Lopputuloksen arviointi	38
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	39
	LÄHTEET	42

1 JOHDANTO

Yksityiskoulut ja niiden valtionosuusjärjestelmä on saanut paljon julkisuutta syksyn 2012 aikana, mikä herätti kiinnostukseni aiheesta. Julkinen keskustelu on alkanut eräästä selvityksestä, jonka tavoitteena on ollut vertailla yksityisen koulutuksen järjestäjien ja kunnan ylläpitämien koulujen keskimääräisiä oppilaskohtaisia kustannuksia 7.-9. luokilla. Kustannusvertailu koski sekä Helsingin että Lahden kouluja. Selvitys on tehty Yksityiskoulujen Liitto ry:n toimeksiantamana ja sen toteuttajana on toiminut KPMG oy Ab Neuvontapalvelut (Yksityiskoulujen liiton [www-sivut](http://www.sivut.fi).)

Aikaisemmin olen toiminut kahden pienen kunnan sivistys- ja vapaa-aikatoimesta vastaavana viranhaltijana, joten tema kiinnostaa minua paljon. Nykyisin työskentelelen satakuntalaisen kunnallisen musiikkiopiston rehtorina ja katson, että kunta-alan taloudellinen epävarmuus voi aiheuttaa tulevaisuudessa sen, että julkinen sektori luopuu opetuksen järjestäjän roolista ainakin joidenkin oppilaitoksien tapauksissa. Tämän vuoksi mahdollisuus tutustua Satakunnassa toimivaan yksityiseen peruskouluun vaikutti hyvin mielenkiintoiselta.

Suomessa, verrattuna muihin pohjoismaihin esimerkiksi Ruotsiin, on hyvin vähän yksityiskouluja (Ruotsin freinetkoulujen yhdistyksen [www-sivut](http://www.sivut.fi) 2013.) Samalla julkisen sektorin ylläpitämät koulut kärsivät toisaalta rahoituksen niukkuudesta ja toisaalta päätöksenteon raskaudesta johtuvasta hitaudesta. Huoltajien etääntyminen lastensa koulusta ja liian suuri oppilasmäärä sekä liian vähäinen valinnanmahdollisuus vaivaavat myös kunnallisia kouluja.

Rauman freinetkoulun on perustanut ja sitä ylläpitää Avokas ry jo vuodesta 1995 (Freinetkoulun tiedotuslehti kevät 2000, 2.) Opinnäytetyöni tilaajana toimivan yhdistyksen hallituksen tarkoitus on antaa tietoa yksityiskoulusta, sen perustamisesta ja ylläpitämisproesseista kaikille yksityiskoulusta kiinnostuneille. Tutkimuksen aikana yhdistyksen hallitus esitti toivomuksen, että lisäisin työhöni myös selvityksen taiteen perusopetuksen aloittamisesta Rauman freinetkoulussa.

Valitsin opinnäytetyöni menetelmäksi kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän ja tutkimusmenetelmäni ovat teemahaastattelu sekä aineistoanalyysi. Tutkin yksityiskoulujen perustamisedellytyksiä sekä niihin liittyviä lainsäädäntöjä. Toteutin rahoituksen rakenteen tutkimuksen aineistoanalyysillä tutkimalla tilinpäätöstietoja viideltä vuodelta. Lopuksi pyrin taustatietojen yhdistämisen kautta löytämään mallin, jotta työ vastaisi kysymyksiin: miten perustetaan yksityiskoulu ja miten se toimii menestyvästi. Tästä näkökulmasta teemaa ei ole vielä tutkittu, joten toivon olevani hyödyksi kaikille yksityiskoulusta kiinnostuneille.

2 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄ

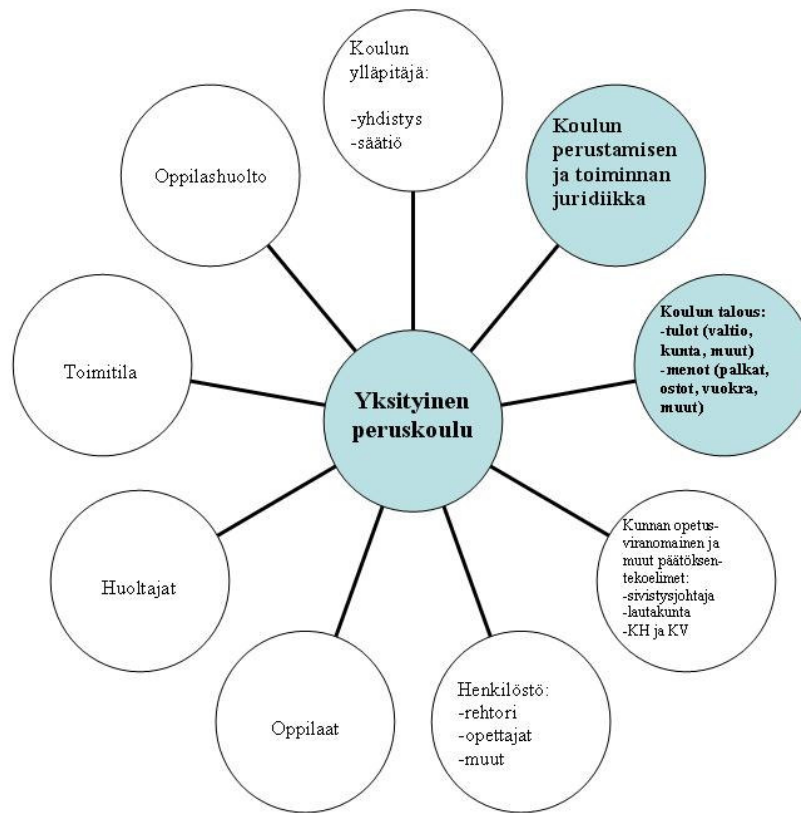
Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää yksityisen peruskoulun perustamisen edellytykset ja rahoitusrakenne. Teoreettinen tutkimus tehtiin perustamisen edellytyksiin liittyvän aineiston keräämisellä, pääasiassa opetustoimen hallintoviranomaisten tiedotteesta. Empiirinen tutkimus suoritettiin haastattelemalla Rauman freinetkoulun hallitusten jäseniä. Lisäksi aineistoa tarkennettiin kyselemällä Yksityiskoulujen liiton johdolta. Talouden tutkimus suoritettiin analysoimalla Rauman Avokas ry:n viiden vuoden tilinpäätöstä. Teemahaastatteluissa esitettiin yksityisen peruskoulun perustamiseen ja toimintaan liittyviä kysymyksiä. Tutkimus suoritettiin keväällä 2013.

2.1 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys muodostuu yksityiskoulun toimintaan liittyvistä asioista (kuvio 1), joista käsittelen tarkemmin ainoastaan perustamistoimenpiteiden ja toiminnan juridiikkaa sekä koulun toiminnan talouden rakenteita.

Peruskoulun toimintaa ja rahoitusta sääteleviä tärkeämpiä lakeja ovat Perusopetus ja Perusopetusasetus, Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta, Valtioneuvoston asetus henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta, Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta ja Valtioneuvoston

asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. Lisäksi yhdistysten toimintaa säätelee Yhdistyslaki. Näistä laeista käsittelen työssäni tarkemmin Perusopetuslakia 628/1998 ja Yhdistyslakia 503/1989.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

Tarkastelen aihetta esittelemällä Rauman freinetkoulun toimintaa ja taloutta analysoimalla ja vertailemalla koulun ylläpitäjän – Rauman Avokas ry:n – tilinpäätöksiä vuosilta 2007–2011. Ongelman tarkasteluun liittyvät uuden yksityiskoulun lupamenetelmä ja koulun rahoitusrakenne, ensisijaisesti perusopetuksen valtionavustuksen määräytyminen. Työn johtopäätös pyrkii esittämään myös koulun talouden tasapainottamiskeinoja.

Aihetta ei tästä näkökulmasta ole tutkittu aikaisemmin. Vaikka tradenomi Minna Aikio-Halminen kirjoitti opinnäytetyönsä vuonna 2011 yksityiskoulun varainhankinnoista Rovaniemen steinerkoulun tapausta tutkien, hän keskittyi työsssä erityisesti erilaisiin varainhankintakeinoihin eikä käsitellyt oppilaitoksen perustamistoimenpiteitä. Yhdistysten varainhankinnoista löytyy tutkimusmateriaalia mm. Kristiina Pitkä-

sen ja Maija Sydänmetsän (2008) opinnäytetyössä, jotka näkevät yhdeksi varainhankinnan parantamiskeinoksi case-yhdistyksen tiedotussuunnitelman parantamista ja Jukka Koljosen (2012) opinnäytetyössä, joka esittää case-yhdistyksen markkinointi/myyntistrategian laadintaa sponsoreiden määrän kasvattamiseksi.

2.2 Käytettävät menetelmät ja aineiston kerääminen

Käytän opinnäytetyössäni laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta sekä teemahaastattelun/kyselyn että aineistoanalyysin kautta. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2007, 131–133, 156–160) esittävät kirjassaan ”Tutki ja kirjoita” kvalitatiivisen tutkimuksen niin, että sitä tarvitaan silloin, kun olemme kiinnostuneita asioista, joita ei voi yksinkertaisella tavalla mitata määrällisesti. Kirjoittajien mielestä kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kyse todellisen elämän kuvaamisesta ja siinä pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kirjoittajat toteavat myös, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita. Laadullisen tutkimuksen suuntauksia on lukuisia ja kirjoittajat muistuttavatkin siitä, että kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus vain täydentävät toisiaan eli tarkoitus ei ole asettaa näitä suuntauksia toistensa vastakohdiksi.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan kiinnostua kielen piirteistä, säännönmukaisuuksien keksimisestä, tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtämisestä tai reflektiosta. Näitä päätyyppejä voidaan jakaa edelleen useampiin ala-lajeihin kuten esim. prosessin analyysiin, mallien löytämiseen, tapaustutkimukseen tai pedagogiseen asiantuntijuuteen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 161–162). Em. laadullisen tutkimuksen eri tyyppejä katsoen, voin todeta, että etsin opinnäytetyössäni säännönmukaisuutta eli mallia sekä pyrin tapaustutkimuksen kautta ymmärtämään ja selittämään yksityiskoulujen toimintaa ja rahoitusta.

Hirsjärven ym. (2007, 196–201) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastattelu on ollut päämenetelmänä. Haastattelussa voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla. Haastateltavat henkilöt voidaan tavoittaa helposti myöhemminkin, jos aineistoa pitää täydentää. Em. asioita korostaa myös Kuisma. (Kuisma, 2012, 3-8). Tein työni sekä teemahaastattelulla että avoimella haastat-

telulla henkilökohtaisesti yksilöhaastatteluna. Tallensin haastattelun aineiston, minkä jälkeen litteroin eli kirjoitin sen sanasta sanaan. Lisäksi olen saanut yhdistyksen tilinpäätösasiakirjoja vuosilta 2007–2011. Analysoin tilinpäätöksiä vertailemalla eri vuosien tietoja.

3 YKSITYISEN PERUSKOULUN PERUSTAMINEN JA RAHOITUSRAKENTEET

3.1 Yksityiskoulut Suomessa

Yksityiskoulun nimi on harhaanjohtava siinä mielessä, että voisimme päätellä siitä, että koulua ylläpidetään yksityisistä varoista. Näin ei kuitenkaan Suomessa ole. Suomen perustuslain 16 §:n mukaan ”Jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen” (Suomen perustuslaki 731/1999.) Myös Perusopetus 31 § korostaa opetuksen maksuttomuutta sekä saman lain 7 §:n 2 momentin mukaan ”opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi”. (Perusopetuslaki 628/1998). Koulut eivät siis saa tuottaa taloudellista voittoa tai kerätä koulumaksuja. Koska talous perustuu valtiolta ja mahdollisesti kunnilta saataviin oppilaskohtaisiin avustuksiin, voidaan sanoa, että yksityiskoulut ovat täysin riippuvaisia julkisista varoista. Tämän vuoksi olen samaa mieltä Yksityiskoulujen liiton internetsivuilla olevan väitteen kanssa, jonka mukaan yksityiskoulun käsitteen sijaan olisi parempi käyttää itsenäisen koulun käsitettä (Yksityiskoulujen liiton www-sivut 2013.) Itsenäisen koulun käsitteen käyttämistä tukisi myös yksityiskoulujen eurooppalaisen järjestön nimi: European Council of National Associations of Independent School (ECNAIS:n www-sivut 2013.)

Yksityiskoulujen liiton internetsivujen (2013) mukaan autonomia korostuu myös yksityiskoulujen hallinnossa, jossa työskentelee yleensä oppilaiden vanhempia. Päätöksenteko on yksinkertaista ja nopeaa, koska siitä puuttuu kunnallisen päätöksenteon monikerroksellisuus ja luottamushenkilöiden poliittinen tausta. Silti opetusta ohjaa valtionvalta: koulutusta koskevan lainsäädännön, valtioneuvoston tuntijakopäätöksen

ja Opetushallituksen antaman opetussuunnitelman perusteiden kautta. (Yksityiskoulujen liiton www-sivut 2013).

Lupa yksityiskoulun ylläpitoon voidaan myöntää oikeuskelpoiselle yhteisölle. Tämä voi olla voittoa tavoittelematon yritys, yhdistys tai säätiö. Yksityiskoulujen liiton internetsivujen mukaan Suomessa on n. 85 yksityiskoulua. Koulut noudattavat samoja opetussuunnitelmia kuin julkisen sektorin ylläpitämät vastaavat koulut. Nämä koulut tuovat monipuolisuutta opetustarjontaan. Suurin osa yksityiskouluissa opiskelevista oppilaista käy ns. yleispedagogiikkaa noudattavaa koulua. Suuri osa oppilaista opiskelee kielikouluissa. Steiner- ja freinetpedagogisissa kouluissa käy n. 8 % ja kristillisissä kouluissa 5 % yksityiskoulujen oppilaista. (Yksityiskoulujen liiton www-sivut 2012).

3.2 Koulun perustamisen toiminnalliset edellytykset

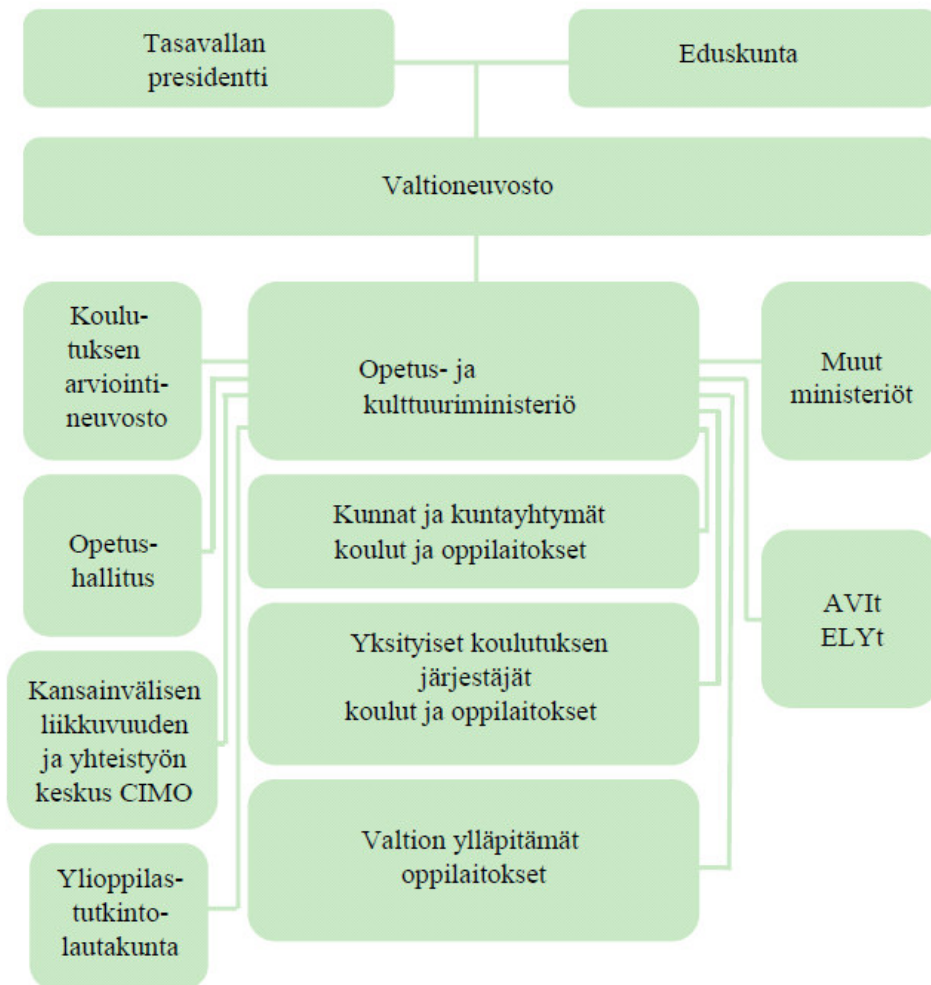
Opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivujen ja Perusopetuslain 7 §:n mukaan valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan perusopetuslaisessa tarkoitettuna perusopetuksen järjestämiseen. Lupa myönnetään silloin, jos lupaa haakeva opetuksen järjestäjä on tehnyt kunnan kanssa sopimuksen opetuksen järjestämisestä ja opetuksen järjestäminen perustuu erityiseen koulutus- tai sivistystarpeeseen. Lupa voidaan myöntää myös ilman kunnan suostumusta, jos luvan myöntämisen edellytyksellä on alueellinen tai valtakunnallinen koulutus- tai sivistystarve. Opetuksen järjestäjä vastaa säädösten mukaisesta opetuksesta. (OKM:n www-sivut 2012, Perusopetus 628/1998).

Yksityiskoulujen liiton internetsivujen ja Perusopetuslain 7 §:n mukaan lupaa opetuksen järjestämiseen on haettava viimeistään vuotta ennen opetuksen suunniteltua aloittamista. Luvan hakijalla tulee olla ammatilliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen tai koulutuksen järjestämiselle. Opetuslupan saaneet rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt ovat ns. yksityisiä opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, joiden joustava paikallinen toiminta perustuu yksityiskouluunsaateeseen ja päätöksenteon autonomiaan. (Yksityiskoulujen liiton www-sivut 2012, Perusopetuslaki 628/1998).

3.3 Yleissivistävän koulutuksen hallinto ja ohjaus

Opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivujen mukaan ministeriö valmistelee yleissivistävän eli perus- ja toisen asteen koulutuksen lainsäädännön ja valtioneuvoston päätökset sekä ohjaa hallinnonalan toimintaa. Valmistelussa ministeriö ottaa huomioon mm. hallitusohjelman, hallituksen strategia-asiakirjan sekä muut koulutuksen ja kehittämissuunnitelman linjaukset. Valtioneuvosto päättää perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja tuntijaosta. Opetushallitus vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön alaisena asiantuntijavirastona käytännön asioista kuten mm. koulutuksen kehittämisestä, tuloksellisuudesta ja koulutuksen tarkistamisesta sekä päättää opetussuunnitelman perusteista, minkä perusteella opetuksen paikalliset järjestäjät laativat omia paikallisia opetussuunnitelmia. (OKM:n [www-sivut](http://www.okm.fi) 2013).

Perus- ja toisen asteen koulutuksen hallinto

Kuvio 2. Perus- ja toisen asteen koulutuksen hallinto. (Opetus- ja kulttuuriministeriön [www-sivut](http://www.sivuut) 2013).

Käytännön asioista kuten mm. paikallisesta opetussuunnitelmasta päättävät siis opetuksen järjestäjät. Lisäksi opetuksen järjestäjä arvioi antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistuu toiminnan ulkopuoliseen arviointiin. Ulkopuolisen arvioinnin suorittavat opetusministeriön yhteydessä toimiva koulutuksen arviointineuvosto ja Opetushallitus (tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisten eri oppiaineiden kansallisten oppimistulosten seuranta-arvioinnin osalta). Arviointisuunnitelmat laatii opetus- ja kulttuuriministeriö. Kansainvälisiä vertailuja tekee mm. OECD (esim. PISA-tutkimus). Aluehallintovirastot arvioivat (ministeriöiden ohjauk-

sessä) alueensa opetuksen saatavuutta ja laatua sekä neuvovat oppilaan oikeusturvasasioissa. (OKM:n www-sivut 2013, laki aluehallintovirastoista 896/2009 4 §).

3.4 Yleissivistävän koulutuksen rahoitus

Perusopetuksen valtionosuus määräytyy lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009 lisäksi lain opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1705/2009 ja valtioneuvoston asetuksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1766/2009 perusteella.

Opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivujen mukaan esiopetus, perusopetus ja tutkintoon johtava koulutus on maksutonta. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta voidaan periä kuukausimaksu, jonka suuruudesta päättää opetuksen paikallinen järjestäjä. (OKM:n www-sivut 2013, Perusopetuslaki 628/1998 31 §).

Opetustoimen rahoittaminen ja koulujen rakentamisvastuu jakautuu valtion ja koulutuksen järjestäjien kesken. Koulutuksen järjestäjät saavat tukea valtiolta (valtionosuus eli kotikuntakorvaus) oppilaitosten käyttökustannuksiin ja perustamisen kuluihin. Esi- ja perusopetuksen valtionosuuden perushinta määräytyy laskennallisten kustannusten perusteella, joihin vaikuttavat 6–15-vuotiaiden opiskelijoiden määrä. Lisäksi perushinnan korotustekijät ovat asukastiheys, kaksikielisyys, 13–15-vuotiaat, ruotsin- ja vieraskielisyys. Erityisopetuksen korkeammat kustannukset huomioidaan valtionosuuspohjissa. Lisäksi asukastiheys huomioidaan myös valtionosuudessa asukastiheyskertoimen korotuksella, mikäli alueella on alle neljä asukasta maaneliökilometriä kohden. (OKM:n www-sivut 2013).

Esi- ja perusopetuksen valtionosuudet maksetaan kunnille oppilasmäärän mukaan. Jos opetuksen järjestäjä on muu kuin kunta (toinen kunta, kuntayhtymä, valtio, yhdistys tai säätiö), silloin opetuksen järjestäjällä on oikeus saada kotikuntakorvausta oppilaan kotikunnalta. Opetushallituksen ”Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus” -julkaisun mukaan (2012, 12–19) ”Valtionvarainministeriön hallinnoiman esi- ja perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävät asukastiedot ja oppilaiden kotikuntatiedot määräytyvät varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden lopun tilanteen (31.12.) mukaan”. Esimerkiksi vuoden 2012 kotikuntakorvaukset määräyty-

vät tilanteen 31.12.2010 oppilaiden ja niiden kotikuntien mukaan. Kotikuntakorvaus lasketaan kunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisen kustannuksen mukaan erikseen 6, 7–12 ja 13–15-vuotiaiden osalta. ”Kotikuntakorvaus 6-vuotiaille oppilaille saadaan kertomalla kotikuntakorvauksen perusosa kertoimella 0,91; 7–12-vuotiaille kertoimella 1,0 ja 13–15-vuotiaille kertoimella 1,35”. ”Kotikuntakorvaus on 90 prosenttia yksityiselle opetuksen järjestäjälle, joka on saanut opetuksen järjestämisluvan 31.7.1998 jälkeen”. Kuntien kotikorvauksen perusosasta päättää valtionvarainministeriö vuosittain. (OPH:n [www-sivut](#) 2013).

Kunnat ja muut opetuksen järjestäjät toimittavat valtionvarainministeriölle kotikuntakorvaukseen oikeuttavien oppilaiden määrät, iät ja kotikunnat, jonka jälkeen valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa heille kotikuntakorvaukset keskitetysti muiden mahdollisten valtionosuuksien maksamisen yhteydessä. Valtionosuus maksetaan suoraan koulutuksen järjestäjälle, jonka oppilaitokseen opiskelija on otettu, mutta sen käyttö ei ole sidottu rahoituksen myöntämis- ja laskentaperusteisiin, vaan koulutuksen järjestäjä päättää varojen kohdentamisesta. (OKM:n [www-sivut](#) 2013).

Opetushallituksen ”Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus” -julkaisun (2012, 23) mukaan ”opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää ylimääräistä avustusta yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka kustannukset ovat sille määrätyn erityisen koulutustehävän perusteella tai muusta erityisestä syystä huomattavasti keskimääräistä korkeammat. Avustusta voidaan myös myöntää valtionosuusjärjestelmän muutosten vaikutusten tasoittamiseen”. (OPH:n [www-sivut](#) 2013).

3.5 Kannattavuus ja tuloksellisuus

Kannattavuuden käsitettä käytetään pääasiassa yritysmaailmassa. Tomperin (2005, 8–17) mukaan ”yrityksen toiminnan kannattavuus riippuu tuottojen ja kustannusten määrästä. Toiminta on kannattavaa, jos tuotot ovat suuremmat kuin kustannukset”. ”Yrityksen toiminta on sitä kannattavampaa, mitä enemmän syntyy voittoa”. Voitto tai tappio, eli tulos saadaan, kun myyntituotoista vähennetään muuttuvat kustannukset ja niin saadusta katetuotosta vähennetään kiinteät kustannukset. Kannattavuus

voidaan ilmaista joko euromääräisenä (absoluuttinen kannattavuus) tai prosenttilukuna (suhteellinen kannattavuus). Prosenttiluku on hyödyllinen silloin, jos haluamme verrata erikokoisten yritysten kannattavuutta tai jos haluamme verrata yrityksen kannattavuuden kehitystä eri vuosina.

Voittoprosentin laskukaava: $\frac{100 \times \text{voitto}}{\text{myyntituotot}}$

Kannattavuutta voidaan myös mitata sijoitetun pääoman tuottoprosentilla.

Sijoitetun pääoman tuottoprosentin laskukaava: $\frac{100 \times (\text{voitto} + \text{korkokustannukset})}{(\text{oma pääoma} + \text{vieras pääoma})}$

Kinnusen, Leppiniemen, Martikaisen & Virtasen (2000, 245–247) mukaan yrityksen toiminnan ohjaamisessa yrityksen tavoitteet ovat avainasemassa. Vaikka oletamus on, että yritysten yksinomainen tavoite on voiton maksimointi, käytännön havainnot ovat kuitenkin erilaiset. Todellisuudessa yrityksillä on useita tavoitteita. Taloudellisten tavoitteiden kuten kannattavuuden, taloudellisuuden ja rahoitustavoitteiden ohella yrityksillä on usein muitakin tavoitteita, kuten mm. kasvu- ja markkinaosuustavoitteita, suoritteiden ja toiminnan laatuun liittyviä tavoitteita, henkilöstötavoitteita ja ympäristön suojeluun liittyviä tavoitteita. Vaikka tietyn kannattavuustason saavuttaminen ja sen ylläpitäminen on välttämätöntä yrityksen jatkuvuuden turvaamiseksi ja muiden tavoitteiden saavuttamiseksi, yritysten ympäristö on muuttunut rajusti viime vuosikymmenien ajan. Talouden taantumet ja kansainvälistyminen sekä teknologian kehitys ovat pakottaneet yrityksiä arvioimaan tavoitteitaan, strategiaansa, toiminnan organisointia ja menestystekijöitään uudelleen.

Kinnunen ym. (2000, 245–247) korostavat, että lisääntyneen kilpailun myötä myös asiakkaiden vaatimukset ovat kasvaneet, mikä nosti asiakastyytyvää yhdeksi keskeiseksi toimintaa ohjaavaksi tekijäksi. Alhaiset kustannukset, korkea laatu, joustava toiminta, nopeat toimitukset ja innovatiiviset tuotteet ovat asiakastyytyvyyden vuoksi muodostuneet yritysten tärkeiksi menestystekijöiksi. Silti kustannusten tehokas hallinta on pysynyt kannattavuuden toisena välttämättömänä tekijänä yritysten toiminnan ylläpidon ja jatkuvuuden kannalta. Lisäksi muuttuneet olosuhteet ovat muuttaneet myös johdon laskentatoimen menettelytapoja. Informaatio niin yritykses-

tä kuin kilpailijoista, asiakkaista kuin markkinoistakin on pakottanut laskentatointa osallistumaan aktiivisesti yrityksen toiminnan kehittämiseen.

Opetusalan yhteydessä ei ole tapana käyttää kannattavuuden termiä. Sen sijaan tuloksellisuutta ja sen mittaamista käytetään esim. ammatillisen peruskoulutuksen yhteydessä. Opetushallituksen tiedotteen (2012, 5) mukaan tuloksellisuuden mittaamisen lähtökohtia ovat vaikuttavuusmittari ja henkilöstömittari. Vaikuttavuusmittari sisältää opiskelijoiden työllistymis-, jatko-opiskelu-, keskeyttämis- ja läpäisymittarit. Henkilöstömittari ilmoittaa opettajakunnan muodollisen kelpoisuuden. Näistä tuloksellisuusmittareista määräytyy koulutuksen järjestäjän tulosindeksi, joka vaikuttaa valti-onosuuden määrään (OPH:n www-sivut 2013).

Peruskoulun ja lukio-opetuksen yhteydessä tuloksellisuuden käsitettä käytetään eri tavalla kuin ammatillisessa peruskoulussa. Tampereen yliopiston normaalikoulun internetsivujen mukaan ”koulun toiminta on tuloksellista, kun koululle ja oppimiselle asetetut tavoitteet on saavutettu hyvin. Tuloksellisuus on arvioitava suhteessa koulun resursseihin ja oppimisen lähtötasoon. Tuloksellisuus muodostuu koulun toiminnan taloudellisuudesta, vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta”. ”Koulun toiminta on taloudellista, kun olemassa olevat varat ja resurssit käytetään mahdollisimman edullisesti päämäärän kannalta”. ”Koulun vaikuttavuus on oppimistuloksia sekä käsityksiä ja arvioita koulutuksen laadusta, toimivuudesta, saatavuudesta, riittävydestä ja vaikutuksesta ympäristöön. Vaikuttavuudessa on pääpaino sillä, miten päteviä, tasapainoisia ja kehittymishaluisia persoonallisuuksia koulu tuottaa jatko-opintoihin ja työelämään”. ”Koulun tehokkuus on työnjakoa, tiedonkulun sujuvuutta, henkilöstön pätevyyttä, organisaation toimivuutta, työilmapiiriä ja opetussuunnitelman toteutumista. Koulu toimii tehokkaasti, kun hallinto-, ajoitus- ja opetusjärjestelyt ovat toteutuneet joustavasti ja optimaalisesti”. (Tampereen yliopiston normaalikoulun www-sivut 2013).

3.6 Yhdistys ja säätiö

Tomperin (2006, 123) mukaan aatteellisten yhteisöjen tavoitteena ei ole voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen, vaan niiden tarkoitus on tuottaa omissa sään-

nöissä ilmoitettua aatteellista tehtävää tai toimintaa. ”Aatteelliset yhteisöt ovat oikeudelliselta muodoltaan yleensä yhdistyksiä tai säätiöitä”.

Yhdistyslain 7 §:n mukaan aatteellisen yhdistyksen voi perustaa vähintään kolme sen jäseneksi liittyvää. Yhdistyksen perustamisesta on tehtävä perustamiskirja, johon liitetään yhdistyksen säännöt. Laki sääntelee myös mitä yhdistyksen säännöissä on mainittava, miten päätäntäoikeutta käytetään yhdistyksen kokouksessa ja miten yhdistyksen hallituksen pitää toimia. Lain 10 §:n mukaan jäsenenä voi olla yksityinen henkilö, yhteisö ja säätiö. (Yhdistyslaki 503/1989).

Yhdistys voidaan merkitä Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään yhdistysrekisteriin. Rekisteröity yhdistys voi saada nimiinsä itsenäisenä oikeushenkilönä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia, mutta sen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen velvoitteesta. (Yhdistyslain 503/1989, 9 luku). Sen sijaan rekisteröimätön yhdistys ei voi saada nimiinsä oikeuksia eikä voi tehdä sitoumuksia ja sen puolesta tehdystä sitoumuksesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti päättäneet (Yhdistyslaki 503/1989, 10 luku). Kirjanpitolain mukainen kirjanpitovelvollisuus koskee kaikkia yhdistyksiä (Kirjanpitolaki 1336/1997, 1 §.)

Säätiölain 109/1930 1 §:n mukaan säätiö perustetaan tietyn omaisuusmassan hallintaa varten. Säätiöt voivat olla joko rahoitus- eli pääomasäätiöitä tai laitossäätiöitä (toiminnalliset säätiöt). Rahoitussäätiö hoitaa sille lahjoitettuja varoja. Toiminnallinen säätiö perustetaan tietyn toiminnan hoitamiseksi. (Tomperi, 123–124).

Tomperi (2006, 124) korostaa, että aatteellisen yhteisön talousprosessi eroaa liikeyrityksen talousprosessista siinä, että kun yrityksen tavoite on taloudellisen voiton saavuttaminen, aatteellisen yhteisön päämäärä taas on säännöissään mainitun aatteellisen tehtävän toteuttaminen. Tämän vuoksi ”aatteellisen yhteisön toiminnan tuloksellisuuden mitta ei ole tilikauden tulos, vaan se, miten hyvin, taloudellisesti ja tehokkaasti se on aatteellisen tehtävänsä toteuttanut”. Koska usein varsinaiset toiminnasta saadut tulot eivät kata kaikkia menoja, rahaa on saatava muusta toiminnasta. Pitää kuitenkin muistaa, että talouden seuranta varten on kuitenkin erotettava varsinaisesta toiminnasta aiheutuneet menot ja tulot muusta toiminnasta johtuneesta menoista ja tuloista. (Tomperi, 124).

Kirjanpitoasetuksen 1339/1997 3 § käsittelee aatteellisten yhteisöjen ja säätiöiden tuloslaskelmakaavaa. Tomperin (2006, 124) mukaan kaavaa voidaan joustavaisesti täydentää yhdistysten koon ja toiminnan tarkoittavalla tavalla. Kuitenkin tuloslaskelmasta tulee selvitä, miten tilikauden tulos on syntynyt. Tuloslaskelmassa tai liitteessä on esitettävä myös tilikauden kulut ja tuotot riittävästi eriteltynä ja hyvän kirjanpidon mukaisesti. Tuloslaskelmakaavan mukaan yhdistyksen varsinaisen toiminnan alijäämä katetaan ensisijaisesti varanhankinnasta saaduilla tuotoilla ja toissijaisesti sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotoilla. Tilikauden tulokseen vaikuttavat myös satunnaiset erät ja yleisavustukset. Mahdollisten tilinpäätössiirtojen jälkeen saadaan tilikauden yli- tai alijäämä. (Tomperi, 124–125).

4 TAITEEN PERUSOPETUS

Rauman freinetkoulu harkitsee taiteen perusopetuksen aloittamista koulussansa. Tämän vuoksi esitettiin toivomus saada työhöni tietoa myös taiteen perusopetuksen aloittamiseen liittyvistä edellytyksistä.

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998 1 §:n mukaan taiteen perusopetus on tasolta tasoon järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka on tarkoitettu ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Opetus antaa valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianosaisen taiteenalan ammatillisen tai korkea-asteen opetukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivujen mukaan ”taiteen perusopetuksen oppimäärät ovat yleinen oppimäärä ja laaja oppimäärä. Laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu musiikille, tanssille, teatteritaiteelle ja visuaalisille taiteille (arkkitehtuuri, kuvataide ja käsityö) sekä sirkustaiteelle. Yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu musiikille, tanssille, sanataiteelle, esitettävillä taiteilla (sirkustaide ja teatteritaide) ja visuaalisille taiteille (arkkitehtuuri, audiovisuaalinen taide, kuvataide ja käsityö)”. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2013). Taiteen perusopetuksesta annetun asetuksen mukaan koulutuksen järjestäjä päättää opetuksen määrästä opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (asetus taiteen perusopetuksesta 813/1998 § 2.) Opetushallituksen internetsivujen tiedotteen mukaan taiteen perusope-

tuksen laajan oppimäärän laskennallinen laajuus on yhteensä 1 300 tuntia ja yleisen oppimäärän laajuus on yhteensä 500 tuntia. Opintojen laajuuden laskennallisena perusteena on käytetty 45 minuutin pituista oppituntia. (OPH:n www-sivut 2013). Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n internettiedotteen mukaan molemmissa oppimäärissä opetus on tavoitteellista, eli opetus sisältää tasolta tasolle eteneviä opintokokonaisuuksia. Merkittävin ero on se, että yleiseen oppimäärään ei sisälly tutkintovaatimuksia. Laajan oppimäärän mukaista opetusta antavat yksiköt ovat yleensä yhteen taidealan erikoistuneita, yleisen oppimäärän opetusta annetaan kansalaisopistoissa sekä yhden tai useamman taidealan taidekoulussa. (OAJ:n www-sivut). Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteiden mukaan ”opetusta voidaan toteuttaa sekä yksilö- että ryhmäopetuksena” (OPH:n www sivut 2013.) Tämä tarkoittaa sitä, että laajan oppimäärän oppilaitoksissa opetus tapahtuu pääasiassa yksilöopetuksessa ja ryhmäopetus vain täydentää sitä, mutta yleisen oppimäärän oppilaitoksissa opetus on pääasiassa ryhmäopetusta.

Taiteen perusopetuslain 633/1998 2 §:n mukaan opetuksen järjestäjä voi olla kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhdistys tai säätiö ja opetusta voidaan antaa musiikkioppilaitoksissa tai muissa taiteen perusopetusta antavissa oppilaitoksissa taikka muulla tavoin. Opetuksen järjestämislupa voi myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Taiteen perusopetusasetuksen 3 §:n mukaan järjestämislupa on haettava viimeistään vuosi ennen koulutuksen suunniteltua aloittamista. Lain 3 §:n mukaan koulutuksen järjestämisluvan edellytyksenä on, että opetus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on sekä ammatilliset että taloudelliset edellytykset opetuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi (3 §), mutta opetukseen osallistuvilta oppilailta voidaan periä kohtuullisia maksuja. Maksusta päättävät koulutuksen järjestäjät (12 §.) Lain 4 §:n mukaan opetus voidaan järjestää yhdessä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

4.1 Henkilöstö ja rahoitus

Taiteen perusopetuslain 633/1998 9 §:n mukaan taiteen perusopetusta antavalla oppilaitoksella tulee olla toiminnasta vastaava rehtori ja järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajanvirkoja tai työsopimussuhteisia opettajia sekä tuntiopettajia ja

muuta henkilökuntaa. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998. Asetuksen 2 luvun 2 §:n mukaan rehtoriksi on kelpoinen henkilö, jolla on alan ylempi korkeakoulututkinto, ja riittävä opetushallinnon tuntemus. Saman pykälän mukaan, jos samassa oppilaitoksessa järjestetään usean eri koulutusmuodon piiriin kuuluvaa koulutusta tai jos rehtori vastaa kahden tai useamman sellaisen oppilaitoksen toiminnasta, jossa järjestetään eri koulutusmuotojen piiriin kuuluvaa koulutusta, rehtorilla tulee olla asianomaisen koulutusmuodon opettajan kelpoisuus johonkin niistä. Opettajien pätevyysvaatimus on säädetty saman asetuksen 6 luvussa. Laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta voi antaa henkilö, jolla on asianomaisen taiteenalan opettajan kelpoisuus tai muu koulutus tai alalla työskentelyn kautta hankittu riittäväksi katsottu pätevyys (19 §.) Yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta on kelpoinen opettamaan henkilö, jolla on asianomaisen taiteen alalle soveltuva muu koulutus tai alalla työskentelyn kautta hankittu riittäväksi katsottu pätevyys (20 §.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön internettiedotteen mukaan valtio voi osallistua rahoitukseen myöntämällä kunnille taiteen perusopetukseen valtionosuutta asukasmäärän (yleinen oppimäärä) tai/ja asukasta kohden lasketun (laaja oppimäärä) yksikköhinnan perusteella. Kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt tarvitsevat opetuskohtaisen valtionosuuden piiriin päästäkseen opetus- ja kulttuuriministeriöltä koulutuksen järjestämisluvan. Lupa myönnetään valtion talousarviossa vahvistetun opetuskiintiön rajoissa. (OKM [www-sivut](http://www.sivut) 2013).

Opetushallituksen tiedotteen (2013) mukaan taiteen perusopetuksen valtionrahoitus voi olla joko asukasmäärän perusteella rahoitettua toimintaa tai opetustuntimäärän perusteella rahoitettua toimintaa. Kuntien asukasmäärään perustuva taiteen perusopetuksen rahoitus yhdistettiin vuoden 2010 alusta osaksi kuntien peruspalvelujen ns. yhden putken valtionosuutta, jota hallinnoi valtionvarainministeriö. Asukasmäärään perustuva taiteen perusopetuksen valtionosuuden perushinta on vuodelle 2013 1,40 euroa/asukas ja sitä maksetaan kunnille. Opetustuntimäärän perusteella rahoittava taiteen perusopetuksen myöntäminen vaatii järjestämisluvan myöntämistä opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Vuoden 2013 opetustuntiperusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvia taiteen perusopetuksen oppilaitoksia on 129 seuraavissa taiteenaloissa: musiikki, tanssi, kuvataide, arkkitehtuuri, käsityö, teatteritaide sekä sanataide ja sirkus-

taide. Opetustuntimäärän perusteella rahoittavan taiteen perusopetuksen vuotuinen valtionosuuden yksikköhinta vuonna 2013 on 74,66 euroa/opetustunti. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaan lisätään arvonlisäveron osuus, joka vuonna 2013 on 2,42 prosenttia yksikkö hinnasta. Opetustuntimäärän perusteella rahoittavan taiteen perusopetuksen järjestäjälle myönnettävä valtionosuuden määrä on 57 prosenttia valtionosuuden perusteesta (OPH:n www-sivut).

4.2 Markkina-analyysi uuden opetusmuodon suunnittelussa

Tapio Rissasen ”Yrittäjän käsikirja 2003” mukaan kehitysprojektia varten on kerättävä hyvän taustaselvityksen kautta tieto markkinoista. Markkina-analyysin kautta voidaan ymmärtää markkinat perusteellisesti. Rissasen yrityksille tarkoitettua markkina-analyysiteoriaa voidaan soveltaa myös opetusalaan.

Uuden opetusmuodon aloittamiseen tarvitaan analyysi, joka sisältää organisaation oman tilan määrittelyn, organisaation ympäristön eri ilmiöiden tutkimuksen määrittelyn, kilpailutilanteen määrittelyn, strategisten vaihtoehtojen tutkimisen, uuden opetusmuodon analyysin, opetuksen hinnan tutkimisen, ja oikeudellisiin seikkoihin liittyvät erityiskysymykset. (Rissanen, 89).

5 RAUMAN FREINETKOULU

5.1 Freinetpedagogiikka

Rauman freinetkoulun internetsivujen mukaan ranskalainen pedagogi Célestin Freinet (1896–1966) kuuluu 1900-luvun alun progressiivipedagogeihin, jonka kasvatusnäkömyksen perustana on ajatus positiivisesta, luonteeltaan tutkivasta yksilöstä. Tämän vuoksi freinetpedagogiikassa korostuu lapsilähtöisyys, käytännöllisyys, lasten itseilmaisu ja oppiaineiden tasapuolisuus. Freinetpedagogiikkaa kutsutaan myös todellisuuspedagogiikaksi, koska lähtökohta on lasten senhetkinen todellisuus. Koska lapsi haluaa oppia, toimia ja vaikuttaa, ensimmäinen tavoite on saada lapsi kiinnos-

tumaan työstään ja omasta elämästään. Opettaja on ohjaaja, kannustaja, uusiin asioihin innostaja ja toteutusten mahdollistaja. Pedagogiikan mukaan oppimiseen liittyy toiminnallisuus, omat kokemukset ja itsenäinen työnteko, joten opetuksessa työllä on suuri merkitys. Yksilöiden välisen tasa-arvon kautta koulu valmentaa oppilaitaan kehittämään yhteiskuntaa. Freinet'n mukaan koulun ympäristö ja toimintatavat on sopeutettava oman aikansa vaatimuksiin. Koska koulun ympäristö muuttuu koko ajan, hän rohkaisee niin lapsia kuin opettajiakin kyseenalaistamaan vanhoja toimintatapoja ja perusväittämiä. (Rauman freinetkoulun www-sivut 2013).

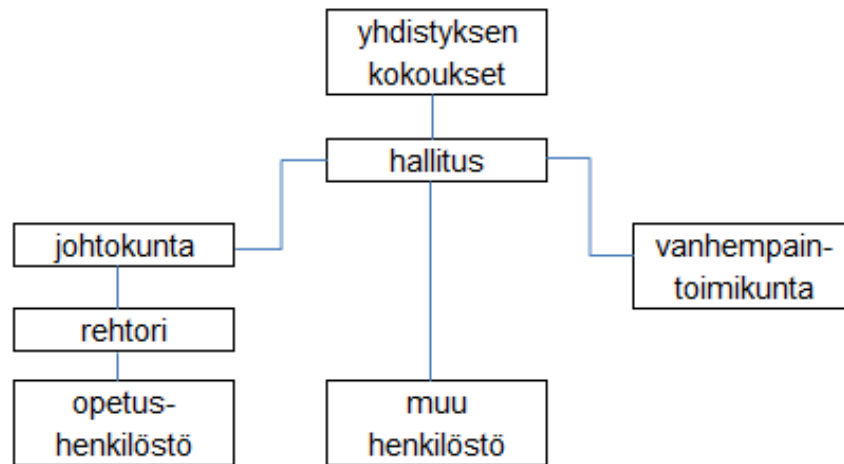
5.2 Rauman Avokas ry, yhdistyksen organisaatio ja päävastuualueet

Yhdistyksen vuoden 2010 toimintakertomuksen mukaan Rauman Avokas ry:n päätehtävä on yksityisen freinetpedagogiikkaa toteuttavan peruskoulun järjestäminen luokille 1-6, jonka lisäksi yhdistys järjestää esiopetusta. (Rauman Avokas ry:n toimintakertomus vuodelta 2010, 11).

Rauman freinetkoulu ilmoittaa internetsivuillaan seuraavasti: Rauman freinetkoulu on yksityiskoulu, jonka koulutuksen järjestäjä on Rauman Avokas ry. Koulutus on Perusopetuslain 628/1998 mukaisesti maksutonta oppilaille. Yhdistys saa rahoituksen toimintaansa valtiolta. Lisätuloja yhdistys saa erilaisista vanhempaintoimikunnan organisoimista toiminnoista, esimerkiksi myyjäisistä ja arpajaisista. (Rauman freinetkoulun www-sivut 2013).

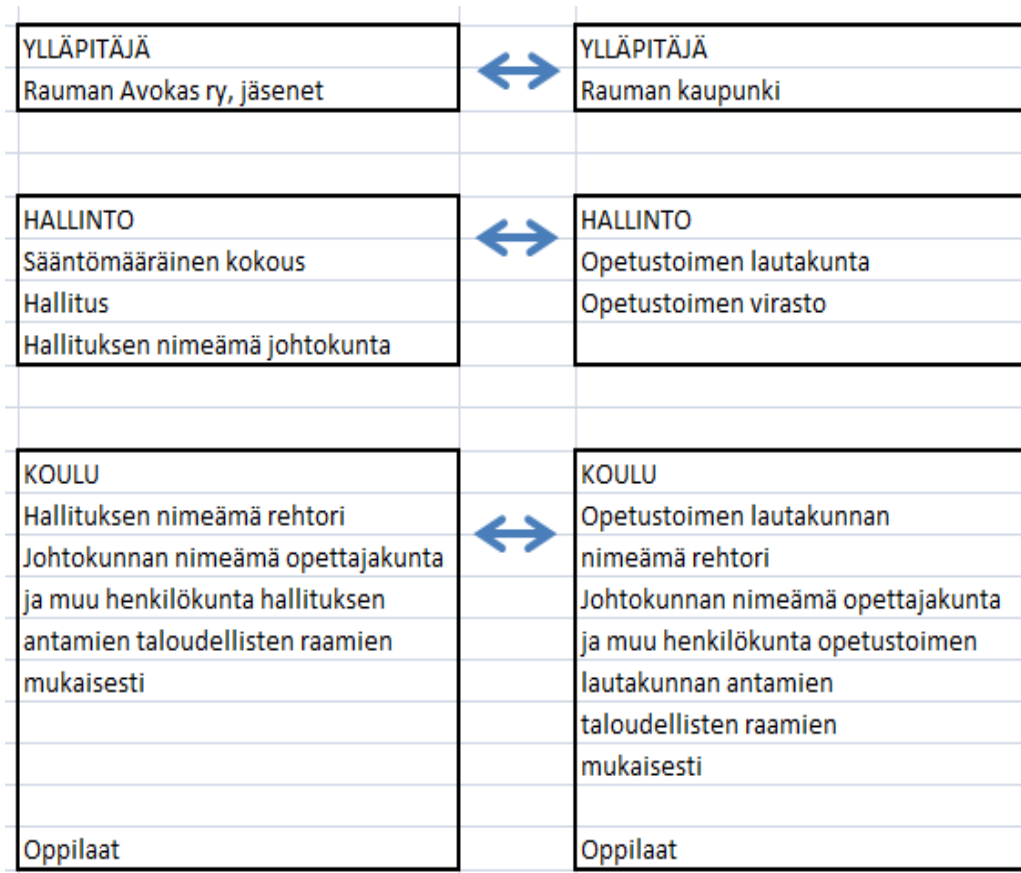
Rauman freinetkoulun internetsivujen mukaan yhdistyksen toimintaa säätelee Yhdistyslain- ja asetuksen lisäksi johtosääntö. Valtion ja yksityisen koulutuksen hallinnosta annetun lain mukaan 634/1998 laadittu johtosääntö määrää koulun hallintoelimiksi hallituksen lisäksi johtokunnan, rehtorin, vararehtorin ja opettajakunnan (Rauman Avokas ry:n johtosääntö, 3 §.) Lisäksi johtosäännössä määritellään yhdistyksen hallituksen, johtokunnan, rehtorin, vararehtorin, yhteistoimintatyöryhmän, opettajakunnan, opettajien ja vanhempaintoimikunnan tehtävät. (Rauman freinetkoulun www-sivut 2013, Rauman Avokas ry:n johtosääntö).

Rauman Avokas ry:n organisaatio

Kuvio 3. Rauman Avokas ry:n organisaatio (Korhonen, S. 2013).

Yhdistyksen hallituksen jäseneltä Satu Korhoselta saadun tiedon mukaan hallitus vastaa koulun taloudesta sekä kiinteistöasioista. Johtokunnan päävastuualueeseen kuuluvat varsinaiseen opetustoimintaan liittyvät asiat. Vanhempain-toimikunta toimii koulun ja kodin välisenä linkkinä sekä vastaa varainhankintatoiminnan järjestämisestä. (Kuvio 3 Rauman Avokas ry:n organisaatio.)

Kuvio 4. Rauman freinetkoulu vs. kunnallinen koulu (Korhonen, S. 2013).

Koska Rauman Avokas ry:n jäseniä ovat pääasiassa koulun oppilaiden vanhemmat, kuviossa 4 näkyy, että freinetkoulun päätöksentekojärjestelmä on paljon yksinkertaisempi ja tarkoituksenmukaisempi kuin kunnallisen koulun hallintojärjestelmä. Side oppilaiden, opetushenkilökunnan ja yhdistyksen johdon välillä on tiiviimpi kuin kunnallisessa organisaatiossa, jossa päätöksenteko ulottuu usein korkeimpaan tasoon eli kunnan- tai kaupunginhallitukseen tai kunnan- tai kaupunginjohtajaan asti. Sen sijaan yksityiskoulussa operatiivisia päätöksiä tehdään keskimmaisessa tasossa (hallituksessa tai johtokunnassa), ei yhtiökokouksissa. (Kuvio 4. Rauman freinetkoulun vs. kunnallinen koulu).

5.3 Aamu- ja iltapäiväkerho, kerhotoiminnot ja erilaiset projektit

Rauman freinetkoulun aamu- ja iltapäiväkerho (aamuparkki ja filtis) järjestetään pääsääntöisesti 0.-2. luokkalaisille. Toiminta iltapäiväkerhossa on ohjattua ja valvot-

tua vapaa-ajanviettoa. Osallistuminen aamuparkkiin on ilmainen palvelu, iltapäiväkerho Filttikseen haetaan Rauman kaupungin kautta ja se on maksullista. Filttiksessä tarjotaan myös välipalaa. (Rauman freinetkoulun www-sivut 2013).

Koulun iltapäiväkerhossa lukuvuonna 2012–2013 oppilaat pääsevät osallistumaan liikunnallisiin ryhmiin (sirkustemppukerhot, uimataito kesäksi -kerho, tanssikerho ja jollakurssi) arjen taitojen ryhmiin (kokkikerhot, kielikerho) sekä taitavat kädet ja mieli –ryhmiin (elokuva-kerho, bändikerho, kuviskerho, keramiikkakerho, grafiikka-kerho, teknisen työn kerho, käsityökerho, nypläyskerho). Osa kerhoista toteutuu projektiluontoisesti. (Rauman freinetkoulun www-sivut 2013).

Koulu osallistui Opetushallituksen Kielitivoli 2009–2011 –hankkeeseen. Hankkeen aikana esi- ja alkuopetuksessa toteutetuissa kielisuihkuissa (kielipadat) oppilaat tutustuivat japanin, ruotsin, ranskan, englannin, islannin, unkarin, espanjan, saamen, bulgarian ja saksan kielisiin (neljä kieltä/oppilas, 20 minuutti/kieli/ryhmä). Hankkeen yhteydessä oppilaat tutustuivat lyhyesti myös maiden kulttuuriin ja erikoisuuksiin. Oppilaiden kieliosaamista käytettiin myös koulun juhlissa ja vieraskielisissä esittelyvideoissa. Kielitivolin myötä koulussa jatkoi myös saksankerho. Kielitivoli-hankkeen positiivisten kokemusten ansiosta kielisuihkut vakiinnutettiin koulun kieliohjelmaan myös hankkeen päätyttyä. Lisäksi koulu on mukana kahdessa Opetushallituksen oppimisympäristöhankkeessa: yhteisöllinen ja luonnontiedon pajatoiminnot. (Rauman freinetkoulun www-sivut 2013).

5.4 Erilainen opetus Raumalla jo vuodesta 1989

Haastattelin Rauman freinetkoulun hallituksen perustajajäsentä, asianajaja Reija Värreä, joka työskentelee nykypäivänäkin aktiivisesti koulun hallituksessa. Hän kertoi koulun lähtöajasta ja sen aloittamisen syistä seuraavaa: vuonna 1990 hän etsi omalle pojalleen koulua ja opetusmenetelmää, joka olisi tavalliseen kouluun ja opetusmenetelmään verrattuna joustavampaa ja jossa opetus olisi yksilöllisempää. Otan koulussa on ollut jo muutama opettaja, jotka ovat noudattaneet freinetpedagogiikkaa omissa opetuksissaan. Menetelmä osoittautui erinomaiseksi sellaisen perheen erityistarpeisiin, jonka lapsi suoritti alakoulua kuuden vuoden sijaan viidessä vuodessa. Otan

koulun lakkauttamispäätös johti kansalaisaloitteeseen, jonka tavoitteena oli saada Raumalle pelkkää freinetpedagogiikkaa noudattavaa yksikkö, joka voisi toimia jonkun muun koulun satelliittina.

Vuonna 1995 opetukselle annettiin lupa ja se sai tilan Jussoilan talonmiehen asunnosta. Hallinnollisesti se kuului Nanun kouluun, jonka rehtorista Iiro Aadelista tuli ensimmäinen toiminnasta vastaava rehtori. Yksikön nimi oli silloin Nanun koulun avoin yksikkö. Samana vuonna perustettiin Rauman Avokas ry. Opetus alkoi n. 25 oppilaan kanssa eli yhdestä luokasta ja se laajeni vuosittain yhdellä uudella luokalla. Opetuksesta tiedotettiin kaupungin kautta, koska koulu kuului vielä silloin kaupunkiin. Kun talonmiehen asunto osoittautui pieneksi, yksikkö muutti Lokkitaloon. Vuonna 1999 Rauman kaupungin taloustilanteesta johtuen yksikkö haluttiin lakkauttaa ja päätettiin, että kaupunki ei tule tukemaan uusien ekaluokkien aloittamista, vaan ainoastaan senaikaiset oppilaat voivat käydä koulunsa loppuun. Koska Reija Värre on ammatiltaan asianajaja ja hän on ollut aikaisemmin töissä Opetushallituksessa, hänen oli helppo ottaa yhteyttä opetushallinnon viranomaisiin. Koulun lakkauttamispäätöksen vaikutuksena yhdistys anoi lupaa valtiolta yksityiskoulun perustamiseksi.

Ensimmäinen määräaikainen (kolmevuotinen) järjestämislupa saatiin vuonna 2000 0.-6.-luokkien opettamiseksi. Kun koulu tarvitsi taas uudet tilat, vuokrattiin Jussoilan tilat (valtion tilat), jotka olivat silloin tyhjänä. Tilat remontoitiin vanhempien talkoilalla. Valtio päätti sitten myydä Jussoilan ja koulu muutti nykyiseen tilaansa, entisen Postin (Itellan) tiloihin. Yhdistys osti nämä tilat (Valtakatu) omakseen vuoden 2011 lopussa. (Värren henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2013).

Esiopetusta ostettiin ostopalveluna vuosina 2000–2005, minkä jälkeen syksyllä 2005 esikoulu aloitti toimintansa koulun yhteydessä. Vakinaisen koulutuksen järjestämislupa myönnettiin 27.3.2008. Koulun kaikki opettajat ovat erikoistuneet freinetpedagogiikkaan sekä Helsingin yliopistossa että Ruotsissa. Koulu kuuluu Suomen Yksityiskoulujen liittoon ja sen yhteistyöverkostoon kuuluu Suomen toisen freinetkoulun (Helsingin kaupungin ylläpitämän Strömberg koulun) lisäksi Ruotsin Gävlessä toimiva freinetkoulu. Yhdistys toimii työnantajana ja työntekijät ovat Yksityisen opetusalan työehtosopimuksen alaisia. Vaikka koulu itsenäistyi omaksi yksikökseen Rauman kaupungilta, sen tärkein yhteistyöpartneri on edelleenkin Rauman kaupunki.

Koulun rehtori osallistuu rehtorikokouksiin ja muiden Rauman kaupungin opetus- henkilöstölle järjestettäviin tilaisuuksiin. Rauman kaupungin kanssa on tehty myös palvelusopimus iltapäivätoiminnan järjestämiseksi. Kaupunki saa iltapäivätoiminnan järjestämiseksi valtionapua, jota se maksaa yhdistykselle. Iltapäivätoiminta on oppilaille maksullista. (Värren henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2013).

Yhdistyksen jäsenet ovat pääasiassa koulun nykyisten ja entisten oppilaiden vanhemmat. Yhdistyksen ylin päättävä elin on yhtiökokous, jossa valtaa käyttää yhdistyksen hallitus. Reija Värren mukaan yhtiökokousta voidaan verrata Rauman kaupunkiin ja hallitusta sekä johtokuntaa kaupungin opetustoimen virastoon. Hallitus hoitaa yhdistyksen talousasioita (sopimukset, hankinnat, sillä on myös allekirjoitus-oikeus yms.) ja johtokunnan tehtävä on ensisijaisesti huolehtia koulun pedagogisesta johtamisesta. Reija Värre korostaa, että yhdistyksen päätöksenteko on joustavaa ja tarpeen vaatiessa nopeaa. Itsenäisyys tuo myös erilaista vastuuta mukanaan kuin kunnan ylläpitämissä koulussa. Kiinteistön ylläpitäminen, vakuutusten ja terveystalveluiden (esim. työterveyshuolto) hankkiminen on tehtävä itse. Tämän vuoksi Reija Värrekin myöntää, että kiinteitä piilokuluja on aika paljon. (Värren henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2013).

Opetuksen arviointi tehdään Opetushallituksen ohjeiden mukaan vuosittaisten kyselyjen muodossa. Värren mukaan freinetkoulujen luokkakokojen pitäisi olla alle 20 oppilasta, ja tämä toteutuu Rauman freinetkoulussa. Niin voidaan taata mm. joustava lukujärjestys ja oppilaiden seuranta, jotta oppilaiden oppiminen ja viihtyvyys koulussa olisi paras mahdollinen. Opettajien viikkotuntimäärä on n. 26–27 tuntia (minimi olisi 24,5 tuntia/viikko). Kerhotunnit toteutetaan ulkopuolisten avulla. (Värren henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2013).

Reija Värre on tyytyväinen koulun nykytilaan, jonka valossa myös tulevaisuus näyttää lupaavalta. Opetuksen pysyvä järjestämislupa, oma kiinteistö, pitkäaikainen ylijäämäinen talous ja Rauman kaupungin ja ympäristökuntien positiivinen syntyvyystilanne antavat toivoa myös koulun jatkamiseen ja kehitykseen. Sen eteen tekevät niin vanhemmat, koulun henkilökunta kuin hallituskin paljon töitä sekä talouden jatkuvan seurannan, säästäväisyyden että talkootyön muodossa. Talous toimii käytännössä pelkästään valtionosuuden avulla, jonka lisäksi yhdistys hakee jatkuvasti erilaisia

pieniä avustuksia (esimerkiksi kerhojen pitämiseksi tai tietotekniikan nykyaikaistamiseksi). Yhdistys saa aika ajoin sponsorilahjoituksia esimerkiksi käytettyjen kalustojen, pihatelineiden, kirjojen tai piirustuspaperien muodossa. Taloutta parannetaan mm. vuosittain järjestettävillä myyjäisillä, johon osallistuvat sekä oppilaat että vanhemmat. Värren mukaan kerhojen pitäminen ja omassa keittiössä tehty luomuruoka on paljon tärkeämpää kuin upouudet kalusteet. Tämän vuoksi koulun remontti ja käytettyjen kalustojen ylläpitäminen kuuluu koulun ja perheiden arkeen. Toisaalta talkoopäivät ja yhteistempaukset auttavat yhteishengen luomisessa perheiden kesken. Niin voidaan puhua kyläkoulusta kaupungin keskustassa. (Värren henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2013).

5.5 Rauman freinetkoulun opetussuunnitelma

Rauman freinetkoulun opetussuunnitelma on koulukohtainen opetussuunnitelma, joka perustuu Opetushallituksen vuonna 2004 hyväksyttyyn perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (OPH:n [www-sivut](http://www.opetus.fi) 2013.) Koulun opetussuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2006 ja se päivitettiin vuonna 2007 ja 2008. Opetussuunnitelman osat ovat: Rauman freinetkoulun arvopohja, Kasvatuksen ja opetuksen yleiset tavoitteet, Koulun toiminta-ajatus, Oppimiskäsitys, Koulutyön painotukset freinetpedagogiikan mukaan, Oppilaaksi ottaminen, Tuntijako, Kieliohjelma, Koulun oppimisympäristö ja toimintakulttuuri, Työtavat, Esiopetusryhmä Feskari, Koulun ja kodin yhteistyö ja muut yhteistyökumppanit, Oppilashuolto, Opiskelun tuki, Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus, Oppilaiden arviointi ja todistukset, Opinnoissa etenemisen periaatteet, Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien oppilaiden opetus, Opetuksen tavoitteet ja sisällöt eri oppiaineissa, Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet, Koulutoiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi. Lisäksi opetussuunnitelmaan kuuluvat seuraavat liitteet: Feskarin opetussuunnitelma, Filttiksen (iltapäiväkerho) toimintasuunnitelma, HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) ja Oppimissuunnitelma, Koulun turvallisuus- ja hyvinvointisuunnitelma, Kriisisuunnitelma, Koulun terveydenhuollon toimintamalli, Todistusmallit, Tietostrategia, Järjestyssäännöt.

5.6 Rauman Avokas ry:n tuloslaskelmat ja toimintakertomukset 2007–2011

Taulukko 1. Rauman Avokas ry:n tuloslaskema- ja toimintakertomusten perustiedot 2007–2011 (Rauman Avokas ry:n tilinpäätösten toimintakertomukset ja tuloslaskelmat vuosilta 2007–2011)

<i>Ajalta</i>	<i>2011</i>	<i>2010</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
Varsinainen toiminta					
TUOTOT	656 510,76	671 413,55	623 720,45	615 264,25	505 487,37
josta valtion tuki	642 756,00	645 711,00	596 661,00	596 661,00	590 088,00
KULUT (tuotto-/kulujäämät)					
Opetustoimi	-400 451,91	-393 732,30	-411 340,89	-402 136,60	-338 810,60
Iltapäiväkerho	-3 419,40	4 695,08	-9 209,69	-4 496,18	5 203,43
Hallinto	-36 904,46	-31 365,70	-29 699,66	-26 813,54	-24 404,55
Kiinteistö	-140 678,05	-130 740,57	-120 971,04	-195 288,51	-109 733,35
Oppilashuolto	-58 166,37	-639 620,19	-53 763,22	-46 902,25	-33 026,46
Tuotto-/Kulujäämä	16 890,57	61 970,09	-1 264,05	-60 372,83	4 715,84
Varainhankinta					
TUOTOT	29 607,58	18 691,83	8 436,25	21 893,64	13 261,81
KULUT	-25 180,49	-14 318,99	-4 503,12	-13 527,79	-9 205,93
Tuotto-/Kulujäämä	4 427,09	4 372,84	3 933,13	8 365,85	4 055,88
Tuotto-/kulujäämä	21 317,66	66 342,93	2 669,08	-52 006,98	8 771,72
Poistot	3 926,20				
Tilikauden yli/alijäämä	17 391,46	66 342,93	2 669,08	-52 006,98	8 771,72
Henkilöstön määrä					
päätoimiset	11	12	12	11	11
sivutoimiset/avustajat*	4	4	4	6	6
Oppilaita tilikauden 20.9.	93	100	93	93	93
Esikoulun oppilaita	14	10	16	9	7
Yhteensä	107	110	109	102	100

Yhdistyksen varsinainen toiminta on jaettu viiteen eri osa-alueeseen: opetustoimi, iltapäiväkerho, hallinto, kiinteistö ja oppilashuolto. Varsinaisen toiminnan tuotot ovat valtion tuen lisäksi mm. seuraavat erät: työterveyshuolto, sairauspäiväraha, muut tuotot, tapaturmakorvaukset, yhdistelmätuki, apurahat. Varainhankinnan tuotot sisältävät luokkien, arpajaisten, myyjäisten, mainosmyyntien ja muun varainhankintatuottojen lisäksi jäsenmaksut. Kulut vastaavasti rakentuvat luokkien menoista, vanhempiainimikunnan ostoista, myyjäisten kuluista ja muista kuluista. (Taulukko 1. Rauman Avokas ry:n tuloslaskema- ja toimintakertomusten perustiedot 2007–2011).

Taulukko 1. näyttää, että vuosien tilinpäätökset olivat ylijäämäisiä, paitsi vuonna 2008. Vuosien yli- ja alijäämät siirrettiin hallituksen esitysten mukaan seuraaville tilikausille. Suurimmat menoerät ovat opetustoimen henkilöstömenot ja kiinteistömenot. Henkilöstömäärä vuosien 2007–2011 aikana on pysynyt lähes samana. Opettajien palkat ovat sidottuja yksityisen opetusalan työsopimuksen määräämiin palkkoihin, joten henkilöstömenojen kasvuun ei ole mahdollista vaikuttaa merkittävästi. Käsiteltyjen vuosien aikana opettajien lisäksi yhdistyksen palkkalistalla olivat vielä: iltapäiväkerhon ohjaaja, kanslisti, keittäjä ja keittiöapulainen, siistijä, sivutoimisia opettajia ja avustajia tarpeen mukaan. Koska Perusopetus 628/1998 31 §:n mukaan vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksettua opetuksen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, koulunkäyntiavustajien määräänkään ei koulun johto voi vaikuttaa merkitsevästi.

Kiinteistön nettokulut kasvoivat viiden vuoden aikana yli 30 000 euroa. Koulun aiemmin vuokrattu tila on siirtynyt joulukuusta 2011 yhdistyksen omistukseen, mikä hillitsi kiinteistömenojen kasvua vuosina 2012 ja 2013. (Taulukko 1. Rauman Avokas ry:n tuloslaskema- ja toimintakertomusten perustiedot 2007–2011, Reija Värren henkilökohtainen tiedoksianto 6.3.2013).

Oppilaitosten talouden tasapainottamiskeinot ovat *periaatteessa* samat kuin yritysten. Paremmen tuloksen saa, jos pystyy käyttämään kapasiteettinsa mahdollisimman tehokkaasti. Tämä tarkoittaa sitä, että opetushenkilöstön määrään ja kiinteistön vastaanottokapasiteettiin verrattuna oppilaiden määrä kannattaa kasvattaa maksimiin, koska valtion tuen määrä riippuu oppilasmäärästä. Pitää kuitenkin muistaa, että oppilaitosten tuloksellisuus, esimerkiksi oppilaiden oppimistulokset ovat riippuvaisia myös siitä, ovatko luokkakoot optimaaliset. Optimaaliseen luokkakokoon vaikuttavia tekijöitä ovat mm. erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä suhteessa ilman tukea pärjääviin oppilaisiin, luokkatilan koko ja oppimisvälineet. Tämän vuoksi luokkien oppilasmäärän kasvattaminen on aina harkittava tilanteen mukaan.

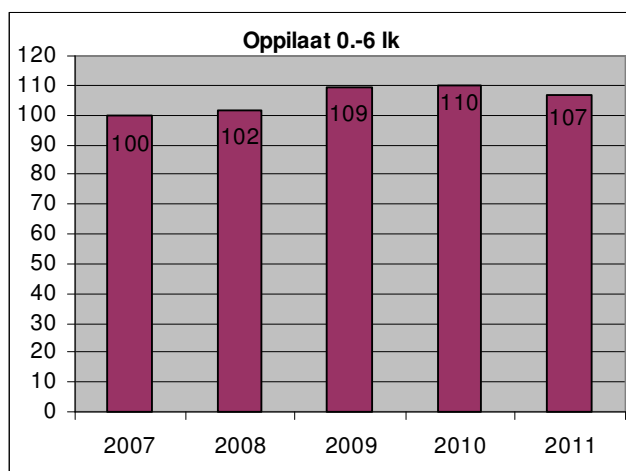
Varainhankintatuottojen kasvattaminen vaatii talkootyötä, mutta se on tehokas keino saada yhdistyksen taloutta tasapainoon. Niin kuin taulukko 1. näyttää, vuosien 2007–2011 varainhankintatoiminta on tuottanut positiivista tulosta. (Taulukko 1. Rauman Avokas ry:n tuloslaskema- ja toimintakertomusten perustiedot 2007–2011).

Taulukko 2. Oppilasmäärän ja valtiontuen kehittyminen vuosina 2007–2011

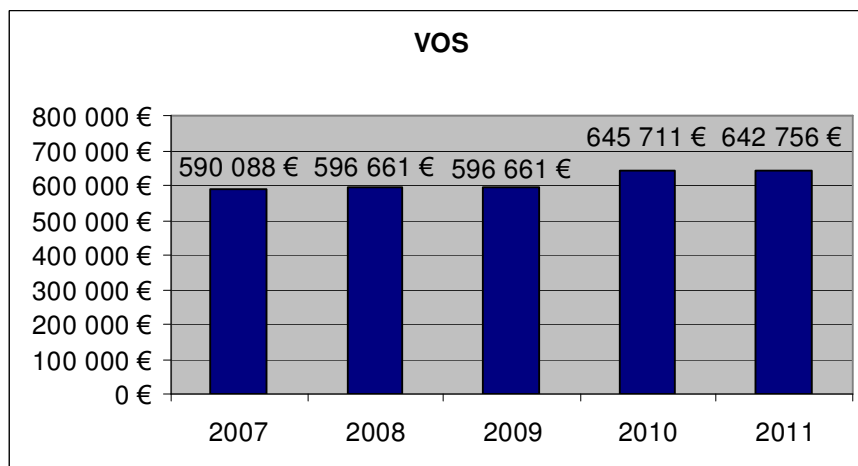
<i>Vuosi</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>
Oppilaat 0.-6. lk	100	102	109	110	107
VOS	590 088 €	596 661 €	596 661 €	645 711 €	642 756 €
Laskennallinen yksikköhinta*	6 345 €	6 416 €	6 416 €	6 457 €	6 911 €
Yksikköhinnan kehitys %		1,11 %	0 %	0,65 %	7,03 %

*Yksikköhinta sisältää sekä kotikuntakorvauksen että iltapäiväkerhon valtionosuuden yhteen laskettuna

Luokkien 0.-6. oppilasmäärä on kasvanut vuosien 2007–2010 aikana ja vähentynyt kolmella oppilaalla vuonna 2011. Taulukossa näkyy myös yhden oppilaan mukaan maksettu valtionosuuden laskennallinen yksikköhinta. Siitä voidaan todeta, että se ei ole kasvanut vuosina 2007–2010 merkittävästi. Sen sijaan vuoden 2011 7,03 %:n korotusta voidaan pitää merkittävänä korotuksena. (Taulukko 2. Oppilasmäärän ja valtiontuen kehittyminen vuosina 2007–2011).

Kuvio 3. Oppilasmäärän kehittyminen vuosina 2007–2011

Kuvio 4. Valtiontuen (VOS) kehittyminen vuosina 2007–2011

Kuviot 3. ja 4. näyttävät oppilasmäärän ja valtiontuen kehityksen ja siitä voidaan todeta, että vuoden 2010 oppilasmäärän kasvun seurauksena myös saman vuoden valtiontuki kasvoi, mutta todellinen kasvu tapahtui vasta vuonna 2011, jolloin valtio korotti yksikköhintaa merkittävästi. (Kuvio 3. Oppilasmäärän kehittyminen ja kuvio 4. valtiontuen kehittyminen vuosina 2007–2011).

Asiakastyytyväisyys, eli toisaalta se, että oppilaat eivät paljon keskeytä ja lopeta freinetkoulua, sekä se, että oppilasmäärä on pysynyt samana ja jopa hieman kasvanut vuosien aikana, voidaan todeta eräänlaiseksi kannattavuuden mittariksi. Toisena kannattavuuden mittarina voidaan pitää yhdistyksen vuosittaista ylijäämäistä tilinpäätöstä (paitsi vuoden 2008, jonka alijäämäisyys johtuu siitä, että yhdistys on remontoinut koulun tilat). Taloudellisen kannattavuuden mittariksi arvioin myös hyvän perustoiminnan lisäksi koulun vilkkaan kerhotoiminnan, vaikka osa kerhoista toteutuu valtionavustuksesta ja asiakkaiden maksuista. Oheistoimintojen runsaus näyttää sen, että henkilökunta on ”täysillä” mukana niiden järjestämisessä, joka on henkilöstötyytyväisyyden yksi mittari.

5.7 Päätös kotikuntakorvauksen perusosista vuodelle 2013

Rauman Avokas ry:n rahastonhoitaja Minna Aleniuksen kanssa käydyn puhelinkeskustelun ja sähköpostiviestin kautta sain tietoa ja materiaalia yhdistyksen valtionosuudesta sekä freinetkoulun vuoden 2013 valtionosuuspäätöksestä. Valtionvarainministeriön päätös perustuu kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 1704/2009 38 §:n 1 ja 2 momenttiin. Päätöksen mukaan kotikuntakorvaus määräytyy oppilaan kotikunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten perusteella. Kotikuntakorvauksen perusosa lasketaan jakamalla kunnan esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset kunnan painotetulla 6–15-vuotiaiden määrällä. Kunnan painotettu 6–15-vuotiaiden määrä saadaan kertomalla kunnan 6-vuotiaiden määrä luvulla 0,91, 7–12-vuotiaiden määrä luvulla 1 ja 13–15-vuotiaiden määrä luvulla 1,35 ja laskemalla näin saadut tulot yhteen. 13–15-vuotiaiden määrään sisältyvät 16-vuotiaat pidennetyn ja ei-pidennetyn oppivelvolliset oppilaat. (Aleniuksen henkilökohtainen tiedoksianto ja sähköposti 11.3.2013, Rauman freinetkoulun valtionosuuspäätös 2013).

Kotikuntakorvaus on porrasteinen oppilaan iän perusteella. Kotikuntakorvaus saadaan kertomalla kotikuntakorvauksen perusosa 6-vuotiaiden osalta 0,91, 7–12-vuotiaiden 1 ja 13–15-vuotiaiden osalta 1,35. Muulle oppivelvolliselle oppilaan kotikuntakorvaus määräytyy 13–15-vuotiaiden kotikuntakorvausten perusteella. Lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009 38 §:n 5 momentin mukaan valtionvarainministeriö vahvistaa vuosittain kunnan kotikuntakorvauksen perusosan. (Aleniuksen henkilökohtainen tiedoksianto ja sähköposti 11.3.2013, Rauman freinetkoulun valtionosuuspäätös 2013).

Valtioneuvoston Rauman Avokas ry:lle myönnetyn vuoden 2013 kotikuntakorvaustulopäätösten (valtionosuuspäätösten) mukaan koulussa opiskelee 14 esikoululaista ja 91 1.-6. luokkalaista, joista 81 on raumalaisia. Oppilasmäärä perustuu 31.12.2011 oppilasmäärään. Lisäksi yhdistys saa yksityisen järjestäjän alv-lisän yhteensä 19 879 euroa. Sekä kotikuntakorvausta että alv-lisää maksetaan kuukausittain yhdistyksen tilille. Em. lisäksi yhdistys on yleensä saanut yksityiskouluille myönnettyä harkinnanvaraista avustusta, mutta tämän vuoden osalta päätöksiä siitä ei vielä ole tehty. (Taulukko 3., Aleniuksen henkilökohtainen tiedoksianto ja sähköposti 11.3.2013, Rauman freinetkoulun valtionosuuspäätös 2013).

Taulukko 3. Rauman Avokas ry:n kotikuntakorvaustulot 2013

Opetuksen järjestäjä	Kotikunta	Kotikunnan perusosa	Oppilasmäärät				Kotikuntakorvaustulot				
			6-v.	7-12-v.	13-15-v. (sis. 16-v. pid. ja ei-pid.)	Oppilaat yhteensä	6-v.	7-12-v.	13-16-v.	Yksityisen järjestäjän porrastus	Yhteensä
Rauman Avokas ry	Eura	6 288,09	0	3	0	3	0	16 978	0	0,9	16 978
Rauman Avokas ry	Eurajoki	6 455,67	0	2	0	2	0	11 620	0	0,9	11 620
Rauman Avokas ry	Pyhäranta	6 502,56	0	5	0	5	0	29 262	0	0,9	29 262
Rauman Avokas ry	Rauma	5 877,71	14	81	0	95	67 394	428 485	0	0,9	495 879
Kotikuntakorvaustulot yhteensä vuonna 2013											553 738

5.8 Taiteen perusopetuksen aloittaminen Rauman freinetkoulussa

Ennen opetuksen aloittamista selvitettäviä asioita ovat ainakin seuraavat: todellinen kysyntä, muut taiteen perusopetuksen tarjoajat Rauman kaupungissa, opetuksen järjestämisen eri vaihtoehdot sekä opetuksen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset.

Koska koulussa on vilkas ja monipuolinen kerhotoiminta, todennäköisesti oppilaat ja vanhemmat kiinnostuisivat myös saamaan omaan kouluun tavoitteellista taiteen harastustoimintaa. Kyselyllä voidaan varmistaa tarkentaa kysyntää.

Muut taiteen perusopetuksen tarjoajat Raumalla ovat Rauman musiikkiopisto ja Rauman kansalaisopisto. Rauman musiikkiopistossa voi opiskella musiikin laajan ja yleisen oppimäärän mukaisen taiteen perusopetusta musiikissa. Rauman musiikkiopistossa annetaan musiikin varhaiskasvatusta (alle 3-vuotiaiden vauvamusiiikkileikkikoulu, alle kouluikäisten musiikkileikkikoulu sekä alle 10-vuotiaille lapsille tarkoitettu soitinmusiikkileikkikoulu) sekä musiikkiopiston perus- ja opistotaso (yksilöllinen instrumenttiopetus). Lisäksi musiikkiopistossa toimii puhallinorkesterikoulu. Perus- ja opistotason oppilaat otetaan pääsytestin kautta, musiikkileikkikouluun ja puhallinorkesterikouluun (taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärän mukainen opetus) oppilaat pääsevät ilmoittautumisen kautta. (Rauman musiikkiopiston www-sivut). Kuvataiteen ja käsityötaiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista opetusta Raumalla antavat Rauman kansalaisopiston kautta Lasten ja nuorten kuvataidekoulu ja Rauman käsityökoulu Taitava. Hakeminen kuvataidekouluun tapahtuu ennakkotehtävän toimittamisella kansalaisopistoon. Käsityöopetuksen oppilaat otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä. (Rauman kansalaisopiston www-sivut 2013).

Koska Raumalla voi opiskella musiikkia, kuvataidetta ja käsityötä, Rauman freinet-koulun on harkittava seuraavia vaihtoehtoja:

1. ostaako opetusta musiikkiopistolta tai kansalaisopistolta,
2. järjestääkö itse taiteen perusopetusta (päättävä myös järjestetäänkö laajan vai yleisen oppimäärän mukaista opetusta),
3. mistä taiteen alasta (musiikista, kuvataiteesta, käsityöstä vai muusta Raumalla ei tarjolla olevasta taiteesta) ostaa tai järjestää itse opetusta.

Sekä laajan että yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen aloittamisen edellytykset ovat: järjestämislupa opetus- ja kulttuuriministeriöltä, yhdistyksen hallituksen hyväksymä opetussuunnitelma, joka perustuu valtakunnalliseen opetussuunnitelman perusteisiin, opetus on tarpeellista ja yhdistyksellä on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koska opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi ja lukukausimaksun suuruus pitää määritellä

harkiten sekä maksukykyisten asiakkaiden että mahdollisen kilpailutilanteen vuoksi, en näe paljon taloudellista mahdollisuutta aloittaa freinetkoulussa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän eli yksilöopetuksen rahoitusrakenne (jos oletetaan, että valtio myöntää opetuksen järjestäjälle opetuskohista valtionosuutta) on seuraava: n. 50 % valtionosuus, n. 20 % oppilasmaksut, n. 20 % kunnan/kuntien osuus ja n. 10 % muut avustukset, apurahat. Jos valtio ei osallistu opetuksen rahoittamiseen, silloin mielestäni Raumalla ei kannata järjestää musiikin (eikä muunkaan) laajan oppimäärän taiteen perusopetusta, koska opetus olisi niin kallista, että asiakkaat eivät pystyisi maksamaan lukukausimaksua. Pitää muistaa, että Rauman musiikkiopisto saa valtionosuutta, joten lukukausimaksun suuruus on kohtuullinen (niin kuin sitä Taiteen perusopetuslain 633/1998 12 § edellyttää).

Yleisen oppimäärän mukainen opetus on huomattavasti edullisempaa, koska opetus tapahtuu yleensä ryhmissä. Opetuksen järjestämiseen yhdistys voi anoa valtionosuutta kunnan kautta (asukasmäärään perustuva taiteen perusopetuksen valtionosuus). Tosiaan tämän avustuksen suuruus on todella pieni, koska kaupunki saa 1,40 €/asukas/vuosi ja muutkin opetuksen järjestäjät tavoittelevat tätä avustusta. En kuitenkaan suosittele saman taiteen perusopetuksen aloittamista (kuvataide ja käsityö), kuin mitä Raumalla on jo tarjolla. Tämä aiheuttaisi turhan kilpailutilanteen eli vähentäisi molempien opetuksen järjestäjän asiakkaita. Sen sijaan harkitsisin yhden taideopetuksen aloittamista seuraavista taiteista: sirkustaide, tanssi, sanataide, arkkitehtuuri tai audiovisuaalisen taide. Yhden em. taideopetuksen aloittaminen olisi freinetkoulun imagolle positiivinen asia, koska opetusta ei ole vielä tarjolla raumalaisille. Lisäksi se palvelisi sekä nykyisiä asiakkaita että mahdollisesti kasvattaisi koulun oppilasmäärää tulevaisuudessa. Opetuksen aloittamisen esteenä voi olla sellaisen ammattitaitoisen opetushenkilöstön löytäminen, joka pystyy itsenäisesti sekä suunnittelemaan että toteuttamaan opetusta.

6 TULOKSET

Tutkimuksen tavoitteeksi asetettiin selvittää yksityisen peruskoulun perustamisen ja toiminnan edellytysten tutkimista Rauman freinetkoulun perustamisen historian, toiminnan ja talouden esittämisen kautta. Taiteen perusopetuksen aloittamisen edellytysten selvittäminen Rauman freinetkoulussa oli myös tämän tutkimustyön yksi tavoite.

Kiteytettynä voin todeta, että yksityinen peruskoulu tarvitsee oppilaita, ylläpitäjän (esimerkiksi yhdistyksen), järjestämisluvan, toiminnasta vastaavan rehtorin, ammattitaitoisen henkilöstön, valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteisiin perustuvan oman opetussuunnitelman, sekä asianmukaiset opetustilat ja -välineet.

Toiminta jakautuu opetuksen käytännön järjestämiseen ja hallinnollisiin toimenpiteisiin. Opetuksen tuloksellisuus riippuu henkilöstön (ammattitaito ja määrä) ja välineiden (tilat, oppimisvälineet jne.) valmiudesta. Hallinnon tuloksellisuuteen tarvitaan myös ammattitaitoja (esim. talousosaamista, juridiikan osaamista) sekä jatkuvaa seurantaa (esim. talouden muodostumisesta ja koulun arjesta), jotta koulun kehittäminen olisi varmistettua.

6.1 Taiteen perusopetuksen aloittaminen

Jonkun taiteenalan opetuksen aloittaminen toisen oppilaitoksen hallinnon alaisena on mahdollista. Tässä tapauksessa ylläpitäjä olisi Rauman Avokas ry ja toiminnasta vastaava rehtori on Rauman freinetkoulun rehtori. Suositeltavaa kuitenkin on, että rehtorin lisäksi olisi joku, joka vastaisi opetuksen ammattimaisesta suunnittelusta ja käytännön toimenpiteistä. Lisäksi tarvitaan oppilaita eli asiakkaita, opetushenkilökunta, valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteisiin perustuvan oma opetussuunnitelma, sekä asianmukaiset opetustilat ja -välineet.

Taiteen perusopetuksesta voidaan periä kohtuullista maksua oppilailta, mutta toimintaa ei saa järjestää voiton tavoittelemiseksi, joten toiminnan muoto, järjestämistapa ja muut vastaavanlaiset opetuksen tarjoajien palvelut eli kilpailutilanne on otettava

huomioon toiminnan suunnittelussa. Koska toiminnan alussa opetuksen järjestäjä ei todennäköisesti saa merkittävää taloudellista avustusta (esim. valtionosuutta), opetus kannattaa aloittaa kokeilumuotoisesti ja pienellä volyymillä. Yhdistys voi anoa avustusta esim. Satakunnan Kulttuurirahastolta ja kaupungilta. Lisäksi kannattaa etsiä markkinarakoa, eli aloittaa sellaista taiteenalan opetusta, jota ei Raumalla muiden opetuksen järjestäjän toimesta ole tarjolla. Sellaisia voivat olla esim. sirkustaiteen ja/tai tanssitaiteen perusopetus (yleisen oppimäärän mukainen opetus), koska näitä löytyy jo muutenkin Rauman freinetkoulun kerhotarjonnasta. Lisäksi em. taiteet opetetaan oppilaille pääasiassa ryhmissä joka edesauttaa toiminnan taloudellista järjestämistä. Pitää silti muistaa, että taiteen perusopetus edellyttää alan ammattimaisen opetushenkilöstön.

6.2 Rauman Freinetkoulun tulevaisuus

Tutkimustyön tuloksena voidaan todeta, että Rauman freinetkoulun toiminnallinen ja taloudellinen tulevaisuus näyttää hyvältä. Vaikka haasteita riittää yksityiskoulun perustamiselle ja nykyajalle, pysyvä järjestämislupa ja oma kiinteistö vähensivät toiminnan ja talouden tulevaisuuden riskejä. Voidaan todeta myös, että yksityiskoulun päätöksenteko on nopeampaa ja joustavampaa kuin vastaavanlaisen kunnallisen koulun, sekä taloudelliset toimintaedellytykset ovat parempia kuin kunnallisen peruskoulun toimintaedellytykset. Syyt tähän ovat koulun pitkäjänteinen kehittäminen, Rauman Avokas ry:n hallituksen tarkka ja säännöllinen talouden seuranta, säästäväisyys, valtion merkittävä taloudellinen tuki ja asiakkaiden eli perheiden mukaanottaminen sekä päätöksentekoon että esimerkiksi kiinteistön ylläpitoon ja varainhankintoihin. Näin koulun toiminnassa ja taloudessa näkyy kestävä kehityksen käytännön toteuttaminen parhaalla mahdollisella tavalla. Voidaan puhua kunnallisen palvelun ulkoistamisesta eli palvelun erilaisesta, edullisemmasta ja tehokkaammasta järjestämisestä, joka tyydyttää kaikkia osapuolia.

6.3 Tutkimuksen muita tuloksia

Arvioin yhdeksi opinnäytetyöni vaikutukseksi, että se lisää yhteiskunnan tietoutta sekä yksityiskouluista yleensä että Rauman freinetkoulusta. Toiseksi tutkimus voi

antaa käytännön apua niille, jotka harkitsevat yksityiskoulun perustamista. Kolmanneksi jo toimiville kouluille voisi antaa ideoita tehokkaamman toiminnan ja talouden saavuttamiseksi.

Muistutan silti kaikkia yksityisen peruskoulun perustamista harkitsevia tahoja, että toimivien käytäntöjen kopiointi eli siirtäminen uuteen ympäristöön sisältää riskejä. Menestyvä koulu on sekä ympäristönsä että tekijöidensä summa, joten kopiointi ei ole mahdollista täydellisesti. Käytäntöjen muokkaaminen on aina välttämätöntä ympäristön vaatimalla tavalla. Pitää myös muistaa, että Rauman freinetkoulun alkuvuosiin liittyi silti paljon epävarmuutta.

Rauman freinetkoulun arvomaailma on esimerkillinen. Freinet-infon 2013 (Rauman freinetkoulun tiedotuslehti, 6) mukaan koulun arvot ovat seuraavat: lapsuuden arvostaminen ja vaaliminen, hyvinvointi, yhteisöllisyys ja yksilöllisyys, vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa, suomalainen kulttuuri ja perinteet, kestävä kehitys (monipuolinen luontoon tutustuminen, luonnon kunnioittaminen, ja kierrätys) ja elinikäinen oppiminen. Ja nämä arvot eivät ole pelkkiä fraaseja! Infolehdessä näihin arvoihin on kirjoitettu vielä myös alakohtia, mutta otin vain tähän ainoastaan kestävän kehityksen alle kirjoitetut keinot, koska astuessani kouluun ensimmäinen kerran ajattelin, että koulu vaikuttaa kyläkoululta. Vaikutus syntyi pääasiassa siitä, että koulussa käytetyt välineet ja sisustus eivät olleet viimeisimmän muodin mukaisia. Kaapit, tuolit ja pöydät olivat selvästi käytetyn ja ajoittain kunnostetun näköisiä. Rehtori myös vahvisti tämän asian. Lisäksi hän mainitsi, että remontti- ja kunnossapitotehtävissä monesti käytetään vanhempien apua ja vanhemmat ja heidän työpaikkansa usein lahjoittavat koululle tavaroita ja esim. piirustuspaperia. Kestävän kehityksen opettaminen kouluissa kasvattaa oppilaiden lisäksi myös perheitä ja se olisi jokaisen koulun perustehtävä. (Rauman freinetkoulun www-sivut).

6.4 Lopputuloksen arviointi

Työn aloittaessani pelkäsin siitä, että en pysty rajoittamaan työni riittävästi. Mielestäni onnistuin siinä kuitenkin aika hyvin. Yksityiskoulun juridiset ja toiminnalliset edellytykset selvitin myös parhaani mukaan yksityiskohtaisesti. Koulun talouden

analysointi olisi ehkä vaatinut enemmän kirjanpitäjän taitoja. Teemahaastattelun tekeminen, sen litterointi ja yhteenveto on vaatinut odotettua enemmän aikaa ja siihen olisi tarvinnut enemmän kokemusta. Aloitin työni pienellä ennakkoluulolla ja uteliaisuudella yksityiskoulun taloudesta, koska ajattelin, että samoin kuin tuntemiani kunnalliset peruskoulut, Rauman freinetkoulukaan ei tule toimeen pelkästään valtionosuudesta. Tämä ennakkoluulo on osoittautunut vääräksi.

Luulen, että työn toimeksiantaja – Rauman Avokas ry – on tyytyväinen työhöni, jota yritin parhaani mukaan tehdä ammattitaidolla ja hyvällä tahdolla. Olen iloinen siitä, että olen voinut olla avuksi myös oman alani asiantuntemuksella eli taiteen perusopetuksen asiantuntijana. Lopuksi toivon, että työni on hyödyksi Rauman Avokas ry:lle, Yksityiskoulujen liitolle, sekä kaikille yksityiskoulun perustamisesta, toiminnasta ja rahoituksesta kiinnostuneille tahoille.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Tutkimuksissa saatiin vastauksia kysymyksiin, mitkä ovat yksityisen peruskoulun perustamisedellytykset ja miten sen rahoitus muodostuu. Lisäksi selvitettiin taiteen perusopetuksen aloittamisedellytyksiä Rauman freinetkoulussa. Rauman Avokas ry:n hallituksen perustajajäsenien ja rahastonjohtajan haastattelujen ja tilinpäätösanalyysin avulla selvitettiin miksi juuri freinetpedagogiikka valittiin koulun opetusmenetelmäksi, mitkä olivat koulun perustamisen konkreettiset toimenpiteet, toiminnan ja talouden edellytykset ja haasteet kymmenen vuotta sitten, nykypäivänä ja miltä tulevaisuus näyttää. Voidaan todeta, että perustaminen on vaatinut sinnikkyyttä ja juridista osaamista sekä jonkin verran opetusalan tuntemusta. Todettakoon, että sinnikkyiden ja em. asioiden osaamisen lisäksi tarvittiin pitkäjänteistä säästäväisyyttä, jotta talous pysyisi koko ajan kurissa.

Alkuvuosien suurimpina haasteina näen kiinteistöasioiden epävarmuutta ja opetuksen järjestämisluvan määräaikaaisuutta, mutta tänä päivänä nämä asiat eivät enää vaivaa koulun toimintaa. Oppilasmäärä liikkuu suurin piirtein samoissa luvuissa vuosien

aikana, eli puhutaan 100–110 oppilaan koulusta, esim. lukuvuonna 2013 luokissa 0.–6. on keskimäärin 15 oppilasta, joka on optimaalinen freinetpedagogiikan opetuksessa. Voidaan puhua siis kyläkoulusta, joka toimii kaupungin keskustassa. Pitää silti muistaa, että tämä ”kyläkoulu” toimii taloudellisesti tehokkaammin kuin julkisen sektorin ylläpitämät kyläkoulut. Kankaanpään kaupungin sivistysjohtaja Heikki Kiviniemen mukaan Kankaanpään peruskoulut eivät tule toimeen pelkästään valtionosuudesta. (Kiviniemi henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2013.). Sen sijaan Rauman freinetkoulun talouden tulos viime vuosina on jatkuvasti ylijäämäinen. Kuuluu silti totuuteen, että kunnallisen palvelun ylläpitämiseen on yleensä aika niukasti tarjolla ulkopuolisia rahoituslähteitä, kuten esim. sponsorien tuki. Lisäksi osaa apurahoistaakaan ei ole tarjolla julkisille kouluille.

Työssäni en pystynyt, en myöskään pyrkinyt käsitellä koulun talouden kannattavuuden selvittämistä samalla tavalla kuin yritystoiminnan kannattavuuden selvittämisessä. Olen sitä mieltä, että koulun minimioppilasmäärän määrittäminen on mahdollista, mutta turha laskea, koska optimaalinen oppilasmäärän yksi vaikuttava tekijä on ”oppilasaineiston” laatu, joka vaihtuu vuosittain. Esimerkiksi erityisoppilaiden, maa-hanmuuttajaoppilaiden jne. määrä vaikuttaa oppilasaineistoon. Niin ei kannata tehdä johtopäätöksiä menneiden vuosien oppilasmääristä suhteissa talouden muihin lukuihin.

Tutkimuksen toiseen pääkysymykseen – miksi Suomessa toimii julkisten peruskoulujen ohella myös yksityiskouluja? – voin vastata seuraavasti: yksityiskoulut varmistavat monipuolisuuden, valinnan mahdollisuuden ja jopa varteenotettavat vaihtoehdot julkisista varoista ylläpidettäville kouluille. Yksityisiä peruskouluja ylläpidetään julkisista varoista, joten jos järjestämislupa on myönnetty ja koulu on perustettu, koulun toiminnan ja talouden kulmakivet ovat jo valmiina. Sen jälkeen arjen pyörittämiseen tarvitaan sellaisen opetuksen järjestäjä ja opetushenkilöstö, jotka ovat halukkaita ja innokkaita vaikuttamaan koulun toimintaan ja talouteen. Yksityiskoulun hallinnon suuri etu kunnalliseen kouluhallintoon verrattuna on se, että päätöksenteko on paljon nopeampaa, kevyempää ja joustavampaa kuin julkisessa sektorissa.

Tutkimuksen toiseen pääkysymykseen – miksi Suomessa ei toimi paljon enemmän yksityiskouluja? – en oikein ole löytänyt tämän työn perusteella vastausta. Tämä tut-

kimus on osoittanut, että on mahdollista sekä toiminnallisesti että taloudellisesti hyvin, tuloksellisesti jopa kannattavasti järjestää perusopetusta yksityisesti. Epäilen, että yksityiskoulu ja varsinkin alkuvaihe, kun koulu irtautuu kunnasta, voi aiheuttaa perustajissa ja asiakkaissa pelkoa epävarmasta tulevaisuudesta. Lisäksi perustaminen ja arjen pyörittäminen vaatii asiantuntemusta esimerkiksi juridiikan-, talouden ja opetuksen alalta. Suurimmaksi syyksi epäilen kuitenkin sitä, että perheet eivät nykyään halua tai pysty osallistumaan joka paikassa yksityiskoulun menestyksekkääseen pyörittämiseen opetuksen järjestämisen vaatimalla tavalla (esim. talkoisiin yms.). On helpompi ajatella, että julkisen sektorin tehtävä on järjestää perusopetusta ja jos olemme siihen palveluun tyytymättömiä, silloin on helpompi valittaa ao. lautakuntaan kuin antaa omaa aikaansa lastensa koululle. Verorahojen vastineeksi on helppo luottaa siihen, että peruskoululainen saa hyvän perusopetuksen julkisissa kouluissa. Käytäntö näyttää kuitenkin sen, että varsinkin pienet kyläkoulut ja suurkaupunkien suurykköskoulut ovat huonoimmassa asemassa, koska niissä vaivaavat mm. yhdysluokkiin tai liian suuriin luokkiin, opetushenkilöstön puutteeseen tai epäpätevyyteen, kouluruoan valmistamiseen sekä harrastus- ja kerhotoimintojen vähäisyyteen liittyvät ongelmat.

Jätän siis tämän viimeisen kysymykseen vastaamisen ja epäilyjeni todistamisen tuleville opiskelijoille tutkittavaksi. Jatkotutkimus vaatisi useamman suomalaisen yksityiskoulumuodon tutkintaa ja vertailuja sekä keskenään että kunnallisiin kouluihin. Lisäksi jatkotutkimuksen aiheeksi ehdotan suomalaisten ja ulkomaalaisten yksityiskoulujen vertailua. Mielenkiintoinen näkökulma voisi myös olla katsoa yksityiskoulujen markkinointitapoja haastattelemalla oppilaiden huoltajia (miksi he valitsevat kunnallisen peruskoulun sijaan yksityiskoulun?).

Yksityiskoulujen liitolta saadun tiedon mukaan valtio valmistaa parhaillaan uutta valtionosuusjärjestelmää, joka tulee voimaan vuodesta 2015. Jos uusi järjestelmä ei muuta oleellisesti yksityiskoulujen rahoitusta, silloin niiden tulevaisuus näyttää edelleenkin hyvältä. (sähköposti Yksityiskoulujen liitolta 2013).

Kunnallisen oppilaitoksen rehtorina luulen, että julkisen hallinnon taloudellinen epävarmuus aiheuttaa kunnallisten koulujen (sekä peruskoulujen että muiden koulujen) yksityistämistä yhä enenevässä määrin tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Aikio-Halminen, M. 2011. Yksityiskoulun varainhankinta Case: Rovaniemen steinerkoulu. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.12.2012. <https://publications.theseus.fi/search?query=koulun+rahoitus>

Alenius, M. 2013. Rahastonhoitaja, Rauman Avokas ry. Rauma. Puhelinhaastattelu 11.3.2013. Haastattelijana Anna Major. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Alenius, M. Freinetkoulun rahoitus. Vastaanottaja: anna.major@kankaanpaa.fi. Lähetetty 11.3.2013 klo 15.39. Viitattu 12.3.2013.

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. 1998. A14.12.1998/986.

Asetus taiteen perusopetuksesta. 1998. A6.11.1998/913.

European Council of National Associations of Independent Schools. 2013. Viitattu 27.1.2013. <http://www.ecnais.org/index.htm>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. uud. p. Helsinki: Tammi.

Keskinen, A. & Lehtinen, R. 2012. Rauman Avokas ry:n tilintarkastuskertomus tilikaudelta 1.1.2011–31.12.2011. Rauma: Tilitoimisto Finansia Oy.

Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Martikainen, T. & Virtanen, K. 2000. Yrityksen taloushallinnon perusteet. Keuru: Otavan kirjapaino Oy.

Kirjanpitoasetus. 1997. A30.12.1997/1339.

Kirjanpitolaki. 1997. L 30.12.1997/1336.

Kiviniemi, H. Sivistysjohtaja, Kankaanpään kaupunki. Kankaanpää. Puhelinhaastattelu 22.3.2013. Haastattelijana Anna Major. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Koljonen, J. 2012. Sponsori strategia - avain onnistuneeseen sponsoriin: case Päijät-Häme Panthers. Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.12.2012. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201205076678>

Korhonen, S. 2013. Rauman Avokas ry esittely pptx. Vastaanottaja anna.major@student.samk.fi. Lähetetty 15.2.2013 klo 10.40. Viitattu 24.8.2013.

KPMG. Kustannusvertailu. Yksityisen opetuksen järjestäjien ja kunnan ylläpitämien koulujen oppilaskohtaisten kustannusten vertailu Helsingissä ja Lahdessa. Lopputaloudellinen raportti 10 syyskuuta 2012. Viitattu 20.1.2013. <http://www.yksityiskoulut.fi/wp-content/uploads/2012/09/Koulujen-kustannusvertailu.pdf>

Kuisma, P. 2012. Laadullisista tutkimusmenetelmistä. Viitattu 1.12.2012. https://moodle19.sank.fi/moodle19/file.php/2964/kvali/LAADULLISISTA_TUTKIMUSMENETELMISTA_2012.pdf

Laki aluehallintovirastoista. 2009. L 20.11.2009/896.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta. 2009. L 29.12.2009/1704.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. 2009. L 29.12.2009/1705.

Laki taiteen perusopetuksesta. 1998. L 21.8.1998/633.

Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta. 1998. L 21.8.1998/634.

Lehtinen, R. & Koivisto, T. 2009. Rauman Avokas ry:n tilintarkastuskertomus tilikaudelta 1.1.2008-31.12.2008. Rauma: Tilitoimisto Finansia Oy.

Lehtinen, R. & Koivisto, T. 2009. Rauman Avokas ry:n tilintarkastuskertomus tilikaudelta 1.1.2007-31.12.2007. Rauma: Tilitoimisto Finansia Oy.

Lehtinen, R. & Koivisto, T. 2010. Rauman Avokas ry:n tilintarkastuskertomus tilikaudelta 1.1.2009-31.12.2009. Rauma: Tilitoimisto Finansia Oy.

Lehtinen, R. & Koivisto, T. 2011. Rauman Avokas ry:n tilintarkastuskertomus tilikaudelta 1.1.2010-31.12.2010. Rauma: Tilitoimisto Finansia Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut. Viitattu 1.12.2012. <http://www.okm.fi>

Opetusalan ammattijärjestön www-sivut. Taiteen perusopetus. Viitattu 22.3.2013. <http://www.oaj.fi>

Opetushallituksen www-sivut. Viitattu 12.3.2013. <http://www.oph.fi>

Opetushallituksen www-sivut. Viitattu 9.2.2013. <http://www.oph.fi>

Perusopetuslaki. 1998. L 21.8.1998/628.

Pitkänen, K & Sydänmetsä, M. 2008. Aatteellisen yhdistyksen haasteet toimivan varainhankintaan, Case: Korpilahden Pyrintö ry. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.12.2012. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-1234870244-6>

Rauman freinetkoulun www-sivut. Viitattu 23.3.2013. <http://www.raumanfreinetkoulu.org>

Rauman kansalaisopiston www-sivut. 2013. Viitattu 22.3.2013. <http://www.rauma.fi>

Rauman musiikkiopiston www-sivut. 2013. Viitattu 22.3.2013. <http://www.rauma.fi>

Rissanen, T. 2003. Yrittäjän käsikirja 2003. Saarijärvi: Kustannusyhtiö Pohjantähti Polestar Ltd.

Ruotsin freinetkoulujen yhdistyksen www-sivut. Viitattu 19.3.2013.
<http://www.freinet.se>

Suomen perustuslaki. 1999. L 11.6.1999/731.

Säätiölaki. 1930. L 5.4.1930/109.

Tampereen yliopiston normaalikoulun www-sivut. Viitattu 9.2.2013.
<http://www.uta.fi>

Tomperi, A. 2006. Kehittyvä kirjanpitoaito. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tomperi, S. 2005. Kannattavuus- ja kustannuslaskenta. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vainio, S. Vastaanottaja: pj@yksityiskoulut.fi. Lähetetty 25.1.2013. Viitattu 27.1.2013.

Värre, R. 2000. Rauman Avokas ry - miksi? Rauman Freinetkoulun tiedotuslehti kevät 2000.

Värre, R. 2013. Yhdistyksen perustajajäsen, asianajaja, Rauman Avokas ry. Rauma. Henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2013.

Yhdistyslaki. 1989. L 26.5.1989/503 muutoksineen.

Yksityiskoulujen liitto. 2012. Viitattu 1.12.2012. <http://www.yksityiskoulut.fi>